

Biskup chudobných

Novovymenaný
kardinál Konrad
Krajewski sa stará
o opustených

str. 5

Cirkev (blízkej) budúcnosti

Cirkev, ktorá sa
dávno zrodila na
pôde Ázie a Afriky,
sa vracia domov

str. 6

Slovenský Schubert

Pred 60-timi rokmi
zomrel Mikuláš
Schneider-Trnavský

str. 12

Obyčaje otcov

Kráľovská dcéra Európa bola taká krásna, že sa do nej zahľadil sám Zeus. Premenil sa na krotkého pekného bieleho býčka s malými rožkami a vybral sa na pastviny kráľovských stád, kde často chodievala krásna Európa so svojimi družkami. Európa si hned všimla býčka, prekonala obavy a vysadla naň. Býček s ňou vošiel do mora a kým sa Európa spomätnala, boli už na šírom mori. Držiac sa jeho rohov volala na svoje priateľky, plakala, ale märne. Diov plán sa vydaril, ale na meno krásnej kráľovskej dcéry sa už nikdy nezabudlo.

Hovorí sa, že história sa opakuje. Azda je to preto, lebo sme ju na prvý raz doстатčne nepochopili a nepoučili sa z nej. A tak sa stará dobrá Európa, tá Európa, o ktorej Benedikt XVI. píše, že „nie je zemepisný svetadiel, ale kultúrny a dejinný pojem“, začína čoraz väčšmi podobať onej mytologickej Európe. Už dlhšie laškuje s vlastnými bôžikmi, necháva sa nimi unášať čoraz ďalej od seba samej. A keď sa nájde niekto, kto na túto skutočnosť upozorní, roztatárená Európa ústami svojich vodcov a mysliteľov odpovedá spolu s farizejmi: „Prečo vy kritici prestupujete obyčaje svojich otcov?“ (porov. Mt 15, 2). Smutné je, že „obyčaje otcov“ neberú *expressis verbis*, doslovne, ale povýšili na ne svoje vlastné výplody, ktoré vydávajú za nevyhnutné, demokratické, moderné.

Predkladané „obyčaje otcov“ sú však len ľudské predpisy. Človeka nenapíňajú, práve naopak, ochudobňujú ho, až mu napokon, paradoxne, spochybnia jeho vlastné korene. Navýše, je tu zjavný rozdiel. Biblickí farizeji i tí súčasní sa odvolávajú na „obyčaje otcov“, no Ježiš ich poopravuje – nehovorí o „obyčajoch

Max Beckmann: *Únos Európy*

otcov“, ale jasne deklaruje, že tu došlo k posunu, k prispôsobeniu si obyčajov, a tým pádom k ich deformovaniu, a preto hovorí o „ich obyčajoch“. A tak Ježišova odpoveď farizejom formou vyčítavej otázky je aktuálna aj teraz: „Prečo prestupujete Božie prikázanie pre svoje obyčaje? Zrušili ste Božie slovo pre svoje obyčaje? Zrušili ste Božie slovo pre svoje obyčaje?“ (Mt 15, 3, 6).

Európa si mení obyčaje otcov za svoje vlastné a opúšťa to, čo ju urobilo veľkou. Akosi však pozabudla, že nemá monopol na lásku k Bohu. Naopak, je stádo oných 99 oviec, ktoré Boh opustil, aby hľadal a zachránil jednu stratenú ovcu. Ovcu, ktorá bola už na počiatku kresťanstva – Áziu a Afriku. Netreba sa však báť, že „kto nemá, tomu sa vezme aj to, čo má“

(Mt 25, 29). Pán Boh nie je malý chlapec, ktorý by sa urazil a otočil sa chrbtom. Je to milujúci Otec, ktorý sa stará o svoje deti, a vždy nájde spôsob, ako im pomôcť. Skôr sa treba pýtať, či v Európe „nájde Syn človeka vieri, keď príde“ (porov. Lk 18, 5). Lebo „prídu mnohí od východu i západu a budú stolovať s Abrahámom, Izákom a Jakubom v nebeskom kráľovstve“ (Mt 8, 11).

Hovorí sa, že história sa opakuje. A tak je vcelku možné, že prídu Európu opäť kristianizovať kresťania z Afriky a Ázie. Prídu, aby nás naučili neprestupovať Božie prikázanie pre naše novodobé obyčaje, a tak nám pomohli zachovať dedičstvo otcov.

PAVOL PRIKRYL

TITUS ZEMAN
MUČENÍK ZA DUCHOVNÉ POVOLANIA

**PÚŤ ZA SVÄTOREČENIE BLAHOSLAVENÉHO
DONA TITUSA ZEMANA, SDB**

Termín: 22. – 30. jún 2018

Predpokladaná cena zájazdu je 590.- Euro (podľa počtu účastníkov)

**V cene zájazdu je zahrnuté poistenie, doprava + cestné poplatky + parkovanie,
6x ubytovanie s polpenziou, 4x obed, pobytový poplatok, vstup autobusu do Ríma,
trajekt na Sicíliu**

**Sprevádzat' nás bude vicepostulátor procesu blahorečenia a svätorečenia
JCDr. Jozef Slivoň, SDB**

Program pútnického zájazdu

1. deň (piatok) – 22. jún 2018: Odchod o 20.00 h. z Námestia dona Titusa Zemana vo Vajnoroch. Zastávka pri Dome odborov. Cesta do Ríma.

2. deň (sobota) - 23. jún 2018: Príchod do Ríma. Ubytovanie vo Fraterna Domus. Svätá omša za svätorečenie dona Titusa Zemana, SDB, v kostole v Civittavechia (pri soche Panny Márie, ktorá slzila krvou). Večera v ubytovni.

3. deň (nedel'a) – 24. jún 2018: Raňajky. Odchod do Ríma na Anjel Pána so Svätým otcom Františkom. Spoločný obed. Návšteva zaujímavých miest v Ríme. Svätá omša. Večera v ubytovni.

4. deň (pondelok) - 25. jún 2018: Raňajky. Odchod na Monte Sant Angelo (neďaleko San Giovanni Rotondo). Pút' u svätého Michala Archanjela. Svätá omša. Ubytovanie v príťahom hoteli. Večera.

5. deň (utorok) - 26. jún 2018: Raňajky. Celodenná pút'. Odchod do San Giovanni Rotondo k svätému Pátrovi Piovi. Svätá omša. Spoločný obed. Návrat do hotela u svätého Michala. Večera.

6. deň (streda) – 27. jún 2018: Raňajky. Cesta na Sicíliu. Ubytovanie u saleziánov v Messine. Svätá omša. Večera.

7. deň (štvrtek) – 28. jún 2018: Raňajky. Odchod do Syrakúz. Svätá omša, obraz slziacej Panny Márie. Spoločný obed. Odchod do Catánie. Modlitba u svätej Agáty. Návrat do Messiny. Večera.

8. deň – (piatok) – 29. jún 2018: Raňajky. Cesta do Ríma. Svätá omša na Pápežskej Saleziánskej univerzite. Nákup pred cestou domov. Predpokladaný príchod do Bratislavu 30. júna 2018 doobeda.

Ak máte záujem s nami cestovať a prosíť za svätorečenie dona Titusa Zemana, SDB kontaktujte sa písomne alebo telefonicky s **Ing. Danielou Sásikovou**. Prihlásiť sa môžete **do 17. júna 2018** a zaplatiť preddavok 400.- eur.

Ing. Daniela Sásiková, Rybničná 4, 831 07 Bratislava-Vajnory, telefón č.: **02/437 11 518**; mobil: **0903 423 230**

Potrebné údaje, aby sa mohol spracovať zoznam účastníkov **Pútnického zájazdu**:

- meno, priezvisko, bydlisko
- rodné číslo, miesto narodenia
- číslo OP alebo pasu
- cestovné poistenie áno – nie
- telefónne číslo – mobilné číslo - gmail

Modlitba za deti

Prosím ňa za deti,
ktoré sú pre rodičov
ako obťažujúci duchovia nepokoja,
ako ponížení prichádzajúci,
ako neželaný dôsledok lásky,
sú nasycované a odsunuté nabok,
komandované a zle sa s nimi zaobchádza,
rozmažnané opičou láskou,
o lásku sú okradnuté darmi.

Prosím za deti,
ktoré nemajú čas alebo miesto na hranie.
Pretože priskoro si musia zarábať,
protože byť je primalý,
protože chýbajú ihriská,
protože rodičia berú hru
ako mrhanie času,
protože s nimi sa zaobchádza
ako s malými dospelými,
a nie ako s deťmi.

Prosím za deti,
ktoré neboli milované,
protože rodičia ich nikdy nemali radi.
Prosím za deti,
ktorými dospelí manipulujú
ako s budúcimi spotrebiteľmi
alebo revolucionármi.

Prosím ňa za deti,
ktorým sa krividí
pre ich pôvod.
Prosím ňa za deti,
ktoré sú vychovávané k neschopnosti,
a nie k samostatnosti.

Prosím ňa za deti,
ktoré neučia milovať Boha,
protože ony samy neboli milované,
protože Boh im bol predstavovaný
ako súdca alebo Jezuliatko,
protože rodičia pokladajú náboženstvo
ako výchovný prostriedok
na to, byť dobrým.

Prosím ňa za všetky deti
ktoré hladujú a mrznú,
ktoré prežívajú vojnu,
ktoré sú bezmocné a bezbranné,
vydané svetu dospelých.

Prosím ňa o tvoju pomoc
a tvoje zlútovanie,
ktorý si bol sám dieťaťom
bezmočným a bezbranným.

PAUL ROTH

Sväty Otec František vymenuje na sviatok sv. Petra a Pavla 14 nových kardinálov

Noví kardináli potvrdzujú trend

Pápež František na sviatok Zoslania Ducha Svätého oznámił, že 29. júna sa bude konáť zasadanie kardinálskeho konzistória, na ktorom vymenuje 14 nových kardinálov.

Po tradičnej modlitbe *Regina coeli* (*Raduj sa, nebies Kráľovná*) pápež František oznámił, že na sviatok apoštolov sv. Petra a Pavla vymenuje nových kardinálov. Pôvod 14 budúcich kniežat Cirkvi podľa pápeža „vyjadruje všeobecnosť Cirkvi, ktorá aj náďalej ohlasuje milosrdnú lásku Boha všetkým ľuďom zeme“, pričom „začlenenie nových kardinálov do Rímskej diecézy okrem toho vyjadruje neoddeliteľné puto medzi Petrovým sídlom a partikularnymi cirkvami rozšírenými vo svete“.

NAD LIMIT

Roku 1975 stanovil bl. Pavol VI apostolskou konštitúciou *Romano pontifici eligendo* hranicu 120 kardinálov-voliteľov, t. j. kardinálov, ktorí majú právo voliť pápeža. Túto hranicu potvrdil aj sv. Ján Pavol II. v roku 1996 v encyklike *Universi Dominici Gregis*: „Právo voliť rímskeho pápeža prislúcha jedine a výlučne kardinájom Svätej rímskej cirkvi s výnimkou tých, ktorí pred dňom smrti pápeža alebo pred dňom uprázdenia Apoštolského stolca už dovršili 80. rok života. Najvyšší počet kardinálov oprávnených voliť nesmie byť vyšší ako 120“ (čl. 33).

Vymenovaním 14 nových kardinálov stúpne ich celkový počet na 227, pričom až 125 z nich bude patríť medzi kardinálov-voliteľov. Aj napriek nariadeniu bl. Pavla VI. je však každý pápež úplne slobodný vo výkone svojej funkcie a iba on má právo upravovať a stanovovať, ak chceme, tak aj „porušovať“ pravidlá tohto typu. Napokon – nestalo by sa to po prvý raz. Stanovený počet kardinálov navýšil až o 15 samotný sv. Ján Pavol II. a to vo svojom tzv. megakonzistóriu roku 2001, keď vymenoval až 44 nových kardinálov. Len pre zaujímavosť – jedným z nich bol aj arcibiskup Jorge Mario Bergoglio, terajší pápež František.

Z NETRADICNÝCH KRAJÍN

Až do nástupu pápeža Františka na Petrov stolec mali v kardinálskom zbere najsilnejšie zastúpenie Európania, najmä Talianska, a prelátí Rímskej kúrie. Už pri prvom menovaní kardinálov pápežom Františkom však došlo k zmene – svoj koncept „vychádzania na perifériu“ premietol aj do výberu svojich najbližších spolupracovníkov, ktorých posláním okrem voľby pápeža je aj pomáhať a rádiť pápežovi pri správe Cirkvi. A tá zažíva rozkvety práve mimo Európy. Niet sa preto čo diviť, že i najnovšie vymenovanie na Františkovom trende nič nezmenilo, ba naopak – potvrdilo ho. A tak sa ani tradičné „kardináliske“ Benátky opäť nedočkali vymenovania benátskeho patriarchu arcibiskupa Francesca Moraglia za kardinála.

Na druhej strane kardinálsky klobúk dostanú preláti z „nekatolíckych“ kra-

jín ako sú Irak, Pakistan či Japonsko, alebo pre Európanov exotický Madagaskar. Silný sociálny rozmer Františkovho pontifikátu sa odrazil aj vo vymenovaní poľského arcibiskupa Konrada Krajewského, ktorý vykonáva funkciu pápežského almužníka, takže zodpovedá za sociálne aktivity pápeža. Tento len 54-ročný Poliak je známy svojou až dojemnou starostlivosťou o rímskych bezdomovcov. Bráva ich na rôzne exkurzie a počas zimných mesiacov rozdáva spačie vaky pre ľudí v núdzi. Je to zároveň najmladší z novovymenaných kardinálov.

Ako tradične aj teraz pápež odovzdá kardinálsky klobúk mužom, ktorí vynikli svojou službou Cirkvi, pričom jeden z nich, španielsky rehoľník-klaretián P. Aquilino Bocos Merino, CMF, nie je biskupom.

PL

Zoznam nových kardinálov

1. Jeho Blaženosť **Louis Raphaël I. Sako** (69), bagdadský chaldejský patriarcha Babylonie (Irak)
2. J. Ex. Mons. **Luis Ladaria, SJ** (74), prefekt Kongregácie pre náuku viery
3. J. Ex. Mons. **Angelo De Donatis** (64), generálny vikár Rímskej diecézy
4. J. Ex. Mons. **Giovanni Angelo Becciu** (70), substitút pre všeobecné záležitosti Štátneho sekretariátu, osobitný delegát pri Zvrchovanom ráde Maltézskych rytierov
5. J. Ex. Mons. **Konrad Krajewski** (54), apoštolský almužník
6. J. Ex. Mons. **Joseph Coutts** (72), arcibiskup Karáči (Pakistan)
7. J. Ex. Mons. **António dos Santos Marto** (71), biskup Leirie-Fatimy (Portugalsko)
8. J. Ex. Mons. **Pedro Barreto, SJ** (74), arcibiskup Huancaya (Peru)
9. J. Ex. Mons. **Desiré Tsarahazana** (64), arcibiskup Toamasiny (Madagaskar)
10. J. Ex. Mons. **Giuseppe Petrocchi** (69), arcibiskup Aquily (Taliansko)
11. J. Ex. Mons. **Thomas Aquinas Manyo** (69), arcibiskup Osaky (Japonsko)
Do kardinálskeho kolégia pápež vymenuje aj jedného arcibiskupa, jedného biskupa a jedného rehoľníka, ktorí vynikli svojou službou Cirkvi:
12. J. Ex. Mons. **Sergio Obeso Rivera** (86), emeritný arcibiskup Xalapa (Mexiko)
13. J. Ex. Mons. **Toribio Ticona Porco** (81), emeritný biskup z Corocora (Bolívia)
14. P. **Aquilino Bocos Merino, CMF** (80), klaretián (Španielsko)

Novovymenaný kardinál Konrad Krajewski sa stará o chudobných a opustených

Biskup chudobných

Snímka: CNS

Medzi novovymenanými kardinálmi je aj pápežský almužník, teda predstavený Úradu apoštolskej charity, 54-ročný poľský arcibiskup Konrad Krajewski.

Pápežský almužník alebo aj almužník Jeho Svätosti je povelený rozdeľovaním almužien. Táto služba je historicky doložená už v 6. storočí. Spočiatku ju zastával diakon, neskôr niekto z príbuzných pápeža, no bez nejakej hierarchickej či prelátskej hodnosti. Až od 12. storočia bol almužník arcibiskup.

Pápež Inocent III. (1198 – 1216) v jednej buli hovorí o almužníkovi ako o už existujúcej funkcií. Prvý pápež, ktorý zriadil Úrad apoštolskej charity, bol bl. Gregor X. (1271 – 1276), ktorý aj ustavil kompetencie almužníka. Almužník Jeho Svätosti je člen pápežskej domácnosti a ako taký má účasť na liturgických sláveniach a oficiálnych audienciách Svätého Otca.

VIEDIEŤ, ČO POTREBUJÚ

Kľúčom k pochopeniu pontifikátu pápeža Františka sú chudobní, vylúčení, chorí a nechcení. V mene pápeža sa im venuje Mons. Konrad Krajewski, ktorý je predĺženou rukou a vôleou Svätého Otca pri riešení problémov chudobných.

Arcibiskup Konrad Krajewski sa narodil v Lodži v roku 1963. Je doktorom teológie, špecializuje sa na posvätnú liturgiu. V rokoch 1999 – 2013 bol ceremonárom sv. Jána Pavla II. a Benedikta XVI. V roku 2013 František rozhodol tohto majstra ceromónii vysvätiť za biskupa a zveril mu poslanie almužníka, „biskupa chudobných“. Tak sa poľ-

ský prelát stal jedným z najbližších spolupracovníkov Svätého Otca.

František mal od začiatku jasného vízu tejto pozície a novému almužníkovi poradil: „Nečakajte na chudobných, kým prídu a zaklopú na brány Vatikánu. Vy musíte ísť a vyhľadať ich. Chodťte na periferie nášho života, pretože tam žijú. Nestačí, že im kúpite jedlo, jedzte ho s nimi, v prípade potreby spite s nimi – až potom budete vedieť, čo potrebujú. Spočiatku to bude ťažké, no potom si všimnete, že ste na tých najdôležitejších stránkach evanjelia.“

LAMPEDUSE

Pápež nariadil svojmu almužníkovi, aby žil mimo Vatikánu a bol naporúdzí všetkým biednym: „Keďže ste ich biskup, musíte im byť k dispozícii. Ak sa chcete skrývať, nechajte sa prepustiť. Váš účet musí byť prázdný, pretože peniaze majú slúžiť. Ak si myslíte, že je kvôli kurzu výhodné previesť eurá na doláre, radšej ma požiadajte o laicizáciu, a ja to hned v ten deň podpišem, pretože už ste bankár a nie kňaz.“

Neskôr almužník pripustil, že na začiatku nevedel, o čo pápežovi ide: „Netušil som, čo mám robiť. Pápež mi však odporučil, aby som čítal evanjelium a pýtal sa, čo by urobil Ježiš na mojom mieste. Počúvol som jeho radu.“

Jedna z prvých úloh arcibiskupa Krajewského bolo pomôcť počas tragédie na Lampeduse. V októbri 2013 tu prišlo o život 368 pristáhovalcov, ktorí sa

usilovali dostať do Európy. Pápež skoro ráno zavolał almužníka a povedal: „Chod tam.“ Spočiatku len sprevádzal záchranárov, no čoskoro ho mnohí začali vyhľadávať kvôli rade a úteche. Vedeli, že milosrdný kňaz predstavuje samotného pápeža, a tak v nom hľadali podporu. Po Vatikáne koluje anekdota, že arcibiskup kúpil pre utečencov kontajnery so sprchami. Kontajnery napojil na elektrickú energiu a vodu, no bez potrebných povolení. Keď povedal pápežovi, že za to asi pôjde do väzenia, František sa zasmial a povedal: „Prídem vás navštíviť.“

DNA CIRKVI

Minulý rok poskytol almužník svoj byt utečencom zo Sýrie, pričom žil v kancelárii. Podľa neho totiž „podeliť sa je DNA Cirkvi“. A tak je bežné vidieť, ako počas chladných nocí almužník a švajčiarska garda hľadajú po Ríme bezdomovcov, aby im dali jedlo a spacie vaky.

Nutnosť pomoci, ktorú vyznáva pápež, je o obnovení dôstojnosti človeka, nie o peniazoch. Z tejto myšlienky sa zrodili aj slávne sprchy pre bezdomovcov pod kolonádou na Námestí sv. Petra. Almužník si uvedomil, že jedným zo spôsobov, ako obnoviť dôstojnosť týchto ľudí, je poskytnúť im miesto na umytie. A tak pod kolonádou, ktorá obklopuje slávne námestie, dal almužník namontovať sprchy. Takéto „zasahovanie do architektúry“ sa však nepáčilo niektorým prelátom. No činnosť „biskupa chudobných“ podporuje pápež, a práve preto sú sprchy stále v prevádzke. V súčasnosti ich využíva 4,5-tisíc ľudí mesačne.

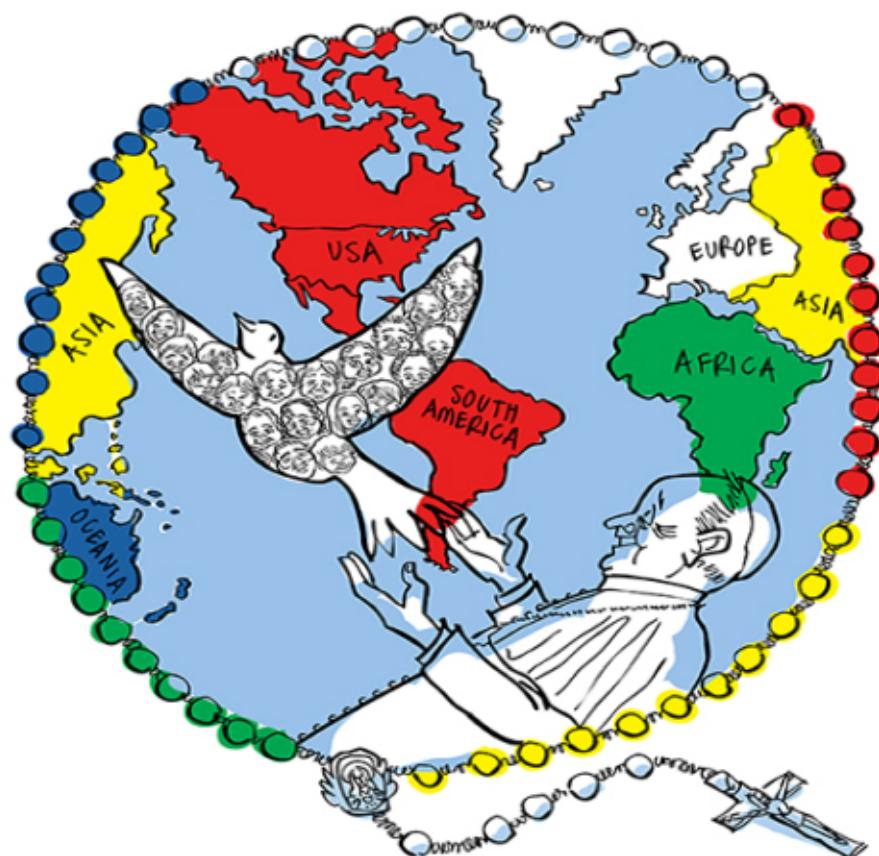
Sprchy však boli len začiatok. Almužník si všimol, že po osprchovaní by bezdomovcom bol užitočný aj holič – už ho majú. Po kaderníctve prišiel čas na lekárov. Ale to tiež nestačilo, pretože načo by bol bezdomovcoví recept bez lekárne? A tak vznikla lekáreň pre bezdomovcov.

„Oni nepotrebuju naše koncerty ani naše peniaze, ktoré im ‚hodíme‘. Dokonca ich urážajú. Ak im ich však dávate, pozeráte sa im do očí, potrasiete si s nimi rukou? Možno namiesto peňází ich musíte počúvať, pretože nikto na svete ich nepočúva. A to je dôležitejšie ako peniaze. Ja som len úradník. No ak zastupujeme Ježiša, závraky sa stanú,“ hovorí almužník Jeho Svätosti Konrad Krajewski, ktorému na sviatok sv. Petra a Pavla dá pápež na hlavu kardinálny klobúk.

BP

Cirkev, ktorá sa dávno zrodila na pôde Ázie a Afriky, sa vracia domov

Cirkev (blízkej) budúcnosti

Profesor historie v Inštitúte pre náboženské štúdiá na Baylorovej univerzite v Texase PHILIP JENKINS sa na stránkach on-line anglického katolíckeho časopisu *The Catholic Herald* zamýšľal nad nie až tak vzdialenou budúcnosťou Cirkvi.

Katolícka cirkev na celom svete prechádza obdobím historickej transformácie, rozhodujúcim posunom v čislach smerom ku globálnemu juhu – k Ázii, Afrike a Latinskej Amerike. Na juh smerujúca Cirkev môže byť živým a prosperujúcim organizmom, ale pre katolíkov starého euroamerického sveta môže predstavovať prekážku. Mnohí si uvedomujú transformačný trend ako abstraktný fakt, no len sotva sa vyrovňávame s dôsledkami pre cirkevný život, zloženie vedenia Cirkvi a pre jej budúcu politiku.

Skutočnosť geografického posunu je dostatočne zjavná. Pred storočím žili

na európskom kontinente takmer dve tretiny svetovej katolíckej populácie. Do roku 2050 tento podiel pravdepodobne klesne na šesť percent. V nedalekej budúcnosti bude najväčšou baštou Cirkvi Latinská Amerika (asi 40 %), Afrika (25 %) a Ázia (12 %).

Tak sa Cirkev, ktorá sa dávno zrodila na pôde Ázie a Afriky, vracia domov.

PROGNÓZY

V skutočnosti však tieto čísla nadhodnocujú dominanciu juhu, pretože značný počet katolíkov žijúcich v Európe alebo Severnej Amerike budú predstavovať migranti – Nigérijčania alebo

Konžania v Európe, Mexičania v Spojených štátach.

Pohľad na zoznam budúcich najväčších katolíckych národov sveta upevňuje toto tvrdenie o relatívnom úpadku euroamerickej prítomnosti v Cirkvi. V roku 1900 boli tri štáty s najväčším katolíckym počtom obyvateľov Francúzsko, Taliansko a Nemecko. Do roku 2050 budú vedúcimi krajinami Brazília, Mexiko a Filipíny. Taliansko a Francúzsko budú jedinými európskymi krajinami v top 10 najväčších katolíckych populáciách, kde budú inak figurovať tri africké krajinu – Nigéria, Uganda a Konžská demokratická republika – a Spojené štáty. So sto miliónmi katolíkov bude Konžská demokratická republika na tom približne rovnako ako USA a Filipíny.

Tieto konkrétné čísla sú prognózy a, prirodzene, môžu nadhodnocovať i podhodnocovať jednotlivé regióny. Ale všeobecne zmeny smerovania sa nedajú spochybniť. Katolícka budúcnosť spočíva na juhu.

KARDINÁLI Z JUHU

Čo to však znamená pre vedenie Cirkvi, pre zloženie kardinálskeho kolégia a pre samotné pápežstvo?

Nikto nechce, aby boli kardináli vymenovávaní na základe nejakého prísnego proporcionálneho zastúpenia, závislého od zistení každého nového globálneho sčítania. Ani aby kardináli reprezentovali volebné obvody. Cirkev však už dlho uznáva, že kardináli majú určitú reprezentatívnu úlohu a, prirodzene, majú jedinečný význam, keď príde čas voľby nového pápeža.

Za posledné storočie sa kardinálske kolégium stalo rôznorodejšie a globálnejšie. Počet kardinálov z Talianska v ňom prudko klesol z viac než 50 percent v roku 1920 na 35 percent v čase Druhého vatikánskeho koncilu až na súčasných asi 20 percent. Od osiemdesiatych rokov sa všetci traja po sebe idúci pápeži výrazne pokúšali zvýšiť počet kardinálov z globálneho juhu.

NASTÚPENÝ TREND

V súčasnosti má kardinálske kolégium 125 kardinálov vo volebnom veku (už aj s novovymenanými), z ktorých 48 pochádzajú z Európy (s novými 54) a 22 zo Severnej Ameriky. Afrika má 15 kardinálov-voličov (s novým kardinálom 16) a Ázia 14 (s novovymenanými 17), pričom tieto čísla znamenajú pozoruhodný rast, ale stále nedosahujú nijaké „proporcionálne“ číslo. Ak by

>>

sa totiž kardináli vyberali na základe počtu obyvateľov, potom by už mala mať Afrika 20 kardinálov, nehovoriac o nových miestach pre najbližšie roky.

Môže trvať desaťročia, kým bude kolégium kardinálov reprezentovať skutočné rozdelenie čísel vo väčšom katolickom svete, ale určite sa pohybujeme týmto smerom.

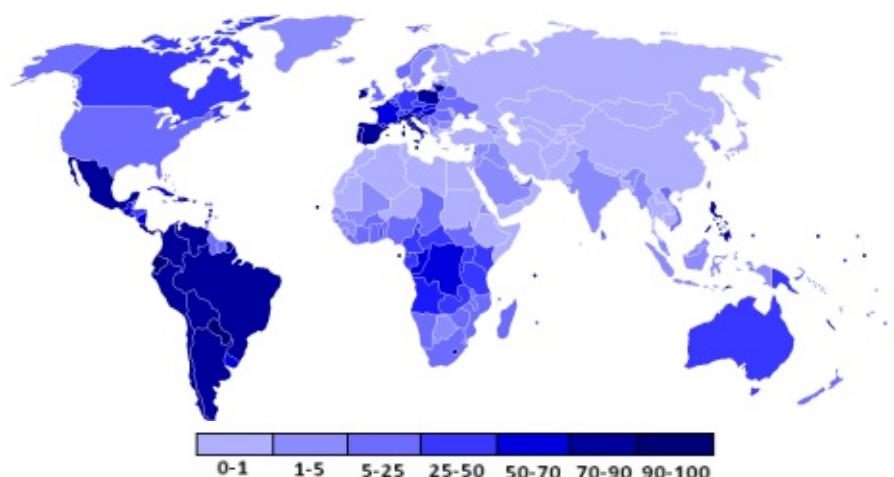
Len pre zaujímavosť: ako intelektuálne cvičenie zvážte, ako môže kardináliske kolégium vyzerat', povedzme, v roku 2050, a predstavte si dôsledky tohto zloženia na rozhodnutia a politiku Cirkev. Ako by vyzerala Cirkev, povedzme, so 120 hlasujúcimi kardinálmi, z ktorých by 50 bolo z Latinskej Ameriky, 30 Afričanov a 20 Ázijčanov? Predstavte si, že samotná Demokratická republika Kongo by poskytla siedmich či ôsmich kardinálov, podobný počet by bol aj v prípade Filipín, pričom by i pribúdali kardináli z ostatných južných národov.

INÝ NÁHĽAD

Geografia nie je osud, no je prirodzené, že prelátí z jednej časti sveta budú mať tendenciu hovoriť v prospech tradičí, ktoré najlepšie poznajú, ktoré sa môžu výrazne odlišovať od iných regiónov. Prvé signály sme mohli pozorovať na rodinnej synode v Ríme v roku 2015, keď cirkevní (hlavne európski) liberálnejšie ladení prelátí navrhli osvojenie liberalnejšieho prístupu k homosexuálnym katolíkom a umožnenie rozvedeným a znova zosobášeným veriacim dostať sväté prijímanie. Tieto návrhy sa stretli s veľkým odporom afrických prelátov a následné konflikty medzi konzervatívcami a reformistami boli poznačené vzájomnými obvineniami a historickými predsudkami. Afričania obvinili Európanov z imperialistických rasových postojov, zatiaľ čo niektorí Európania naznačili africkú zaostalosť.

Je zrejmé, že tento precedens nenačahuje, že jednotlivé regióny sveta majú pevne zakorenенé postoje a kultúrne rozdiely sa môžu časom znižovať. Význačné bolo, že to boli európski a severoamerickí prelátí, ktorí viedli nedávny odpor voči pápežovi Františkovi, zatiaľ čo Afričania zostali mimo svetiel reflektorov.

Napriek tomu môže trvať dosť času, než africké a ázijské cirkvi opustia pod rôznymi vplyvmi svoje postoje k otázkam ľudskej sexuality, pričom sa dajú aj očakávať budúce konflikty medzi juhom a severom. Hlavný rozdiel od súčasnosti bude spočívať v tom, že južania budú čoraz vo väčších počtoch.

Svetová populácia katolíkov v roku 2010 (%)

V každom prípade však rozdelenia v rámci Katolíckej cirkvi ani zďaleka nepripomínajú väčne, ktoré poháňali severo-južnú schizmu v rámci anglikánskeho spoločenstva, no bez ohľadu na to je to znepokojujúci precedens.

KLIMATICKÉ ZMENY

Čoraz sledovanejšie debaty o morálke však nie sú jedinou oblasťou, v ktorej sa bude Cirkev prispôsobovať požiadavkám a záujmom nového katolíckeho juhu. Pred niekoľkými rokmi americký katolícky novinár a bývalý vaticanista John L. Allen Jr. múdro premýšľal o týchto trendoch vo svojej knihe *The Future Church (Budúca Cirkev)* a tieto predpovede sa teraz zdajú oveľa pravdepodobnejšie.

V Európe a Severnej Amerike je zmena klímy záležitosťou reálnej obavy, no pre mnohých na globálnom juhu je otepľovanie planéty doslova záležitosťou života a smrti, národného prežitia. Ak sú tieto trendy otepľovania čo i len kúsok pravdivé, potom ich dopad bude najničivejší v trópoch, v regiónoch medzi 22 stupňom severne a 22 stupňom južne od rovníka. Inými slovami – v regiónoch najväčšieho katolíckeho rastu. Klimatické zmeny udrújajú najsilnejšie a najpriamejšie na tie regióny, v ktorých bude žiť najväčší počet katolíkov. Pôjde o krajinu ako Demokratická republika Kongo, Uganda a Brazília.

Dôsledky klimatických zmien môžu byť zničujúce z hľadiska vplyvu na produkciu potravín, zásoby vody a získavanie životných potrieb. Je celkom isté, že efekty by mohli vyvoláť vojny a tiež priniesť bezprecedentné vlny utečencov. Vatikán už teraz patrí medzi vedúce hlasy v otázkach klimatických zmien, no táto rola by sa iba zvyšovala, ak by budúcnosť bola rovnako ka-

tastrofálna, ako sa momentálne javí. Je nemysliteľné, že juhom ovládaná Cirkev by za kritickú prioritu nepovažovala klimatické otázky, vyžadujúc rozsiahle zmeny v politike sekulárnych štátov.

KVALITA DIALÓGU

Ak sa pozrieme na ešte iný problém, Cirkev sa už dlho zaviazala podporovať dialóg s inými svetovými náboženstvami. V tomto procese predložila niekoľko delikátnych teologických otázok o vhodnom vzťahu medzi kresťanským zjavením a tvrdeniami iných náboženstiev.

Cely proces aktuálneho dialógu sa však nevyhnutne stane pomerne odlišný, keď vo vedení Cirkvi nebudú Eúrópania, ale Afričania či Ázijčania, ktorí majú dlhorocnú skúsenosť vzájomných vzťahov s muslimami, budhistami alebo hinduistami a ktorí musia dennodenne riešiť dôľavy spoločného náživania. Môžeme si jednoducho predstaviť južnejšie orientovanú Cirkev, ktorá sa výraznejšie a viac verejne vyjadruje v časoch konfrontácie medzi veriacimi rôznych náboženstiev a v časoch protikresťanského prenasledovania.

Môžeme si len začať predstavovať spôsoby, ako sa bude táto budúca Cirkev odlišovať od našich súčasných predpokladov. Čo nemôžeme spochybniť je, že táto Cirkev nezostane slepá k problémom a krízam globálneho juhu, ani že umožní sekulárnym politikom a médiám mlčať, ako to v minulosti často robili. V ideálnom prípade bude táto nastávajúca Cirkev prezentovať známu kresťanskú zvest, no v skutočne globálnom kontexte.

PHILIP JENKINS
(Ilustrácia: Mark Armstrong)

V poňatí Eucharistie sa Katolícka cirkev výrazne líši od protestantskej viery

Eucharistia nie je ekumenická služba

Debata v rámci nemeckého episkopátu o udeľovaní Eucharistie protestantom v zmiešaných manželstvách má širší dosah, než sa môže na prvý pohľad zdať.

Na jarnom plenárnom zasadnutí vo februári biskupi Nemcka presvedčivou väčšinou odhlasovali, že povolenie prijímať Eucharistiu má protestantská stránka v manželstve s katolíkom/katolíčkou zaručené, ak podstúpi „dôkladné sptytovanie svedomia“ s kňazom alebo inou pastoračne zodpovednou osobou; „potvrď vieri Katolíckej cirkvi“; chce skončovať „so značnou duchovnou úzkosťou“ a dokáže svoju „dlhotrvajúcu túžbu po Eucharistii“. Predseda Nemeckej biskupskej konferencie mníchovský arcibiskup kardinál Reinhard Marx zároveň objasnil, že táto ponuka nevyžaduje, aby protestantská stránka takéhoto manželstva prestúpila na katolicizmus.

STRETNUTIE VO VATIKÁNE

Nemeckí biskupi mali v úmysle tento návrh vydať ako „pastoračný manuál“, no tento zámer stopol kolínsky arcibiskup kardinál Rainer Woelki spolu s ďalšími šiestimi biskupmi. Tí totiž poslali

do Vatikánu list, v ktorom vyjadrili svoj nesúhlas s touto záležitosťou. Zdôvodňovali tým, že hlasovanie nepokladajú za „správne“ pri riešení takej závažnej otázky ako je *intercommunion*, pretože tu nejde o „pastoračnú záležitosť“, ale o „záasadné otázky viery a jednoty Cirkvi, ktoré sa neriešia hlasovaním“.

Začiatkom mája sa ohľadom otázky interkomunia konalo v sídle Kongregácie pre náuku viery stretnutie nemetských biskupov s vatikánskymi predstaviteľmi. Stretnutie trvalo kratšie, ako sa všeobecne očakávalo a podľa oficiálneho vyhlásenia Svätej stolice neprinieslo nijaké konkrétné pokyny. Prefekt Kongregácie pre náuku viery arcibiskup Luis Ladaria tlmočil nemeckému episkopátu odkaz pápeža Františka: „Oceňujem oddanosť ekumenizmu nemeckých biskupov a žiadam ich, aby v duchu cirkevného spoločenstva našli, ak je to možné, jednomyselne riešenie.“

Reakcie na seba nenechali dlho čakať.

SKLAMANÍ

Emeritný prefekt Kongregácie pre náuku viery kardinál Gerhard Müller sa netajil svojím sklamánim. Oficiálne vyhlásenie označil za „veľmi chudobné“, pretože neobsahovalo „nijakú odpoveď na ústrednú základnú otázku“. Podľa kardinála „nie je možné byť v sviatosnom spoločenstve bez cirkevného spoločenstva“. Odvolávajúc sa na konštítuciu *Lumen Gentium* pripomenal, že Cirkev „nie je politická strana“, takže „nie je možné, aby biskupské konferencie hlasovali jednomyselne o doktrinálnej otázke, ktorá by odporovala základným prvkom Cirkvi“. Varoval, že ak sa zničí princíp katolíckej identity pozostávajúci zo sviatostného a cirkevného spoločenstva, „Katolícka cirkev sa zničí“.

Sklamaní boli však aj nemeckí protagonisti „pastoračného manuálu“ na čele s kardinálom Marxom. Už to, že sa stretnutie uskutočnilo v Kongregácii pre náuku viery naznačuje, že Vatikán považuje celú vec predovšetkým za doktrinálnu záležitosť, nielen za pastoračnú prax, čo sa kardinál Marx pokúšal presadiť, tvrdiac, že „nie je potrebné zmeniť akúkoľvek doktrínu“. Pre mníchovského arcibiskupa a jeho sympatizantov bola sklamánim aj opozícia, s ktorou sa stretli počas stretnutia s predsedom Pápežskej rady na podporu jednoty kresťanov kardinálom Kurтом Kochom. Švajčiarsky kardinál sa totiž priklonil k obavám siedmich nemeckých biskupov.

VAROVANIE PRED ZMÄTKOM

Hoci väčšina nemeckého episkopátu, ktorá presadzuje udeľovanie Eucharistie protestantom v zmiešaných manželstvach, tvrdí, že ide o rozhodnutie lokálneho rázu, ten istý problém sa dotýka aj mnohých iných krajín.

Na najnovšiu iniciatívu väčšiny nemeckého episkopátu veľmi rýchlo reagoval prímas Holandska a utrechský arcibiskup kardinál Willem Eijk: „V Holandsku sme v podobnej situácii ako v Nemecku. Aj u nás nie sú zmiešané manželstvá výnimkou.“ Holandský kardinál sa netají, že očakával v tejto veci jasnejšie stanovisko Svätej stolice, ktoré „by upozornilo na záväzné cirkevné normy, podľa ktorých môžu protestanti pristupovať k Eucharistii výlučne v nebezpečenstve smrti“. Poukázal na skutočnosť, že práve v poňatí sviatosti Eucharistie sa Katolícka cirkev výrazne líši od protestantskej viery. Konstatuje, že táto záležitosť sa ne- **>>**

týka iba ojedinelých prípadov, navyše viedie k zmätku a v dôsledku pripravuje situácie, keď k Eucharistii v Katolíckej cirkvi nebudú pristupovať iba manželia katolíkov, ale všetci protestanti. Podľa kardinála Eijk chcú nemeckí biskupi zaviesť novú prax v Katolíckej cirkvi, no pritom sa zabúda, že v jadre veči ide o obsah viery: „*Prax uplatňovanú v Katolíckej cirkvi a založenú na jej viere neurčuje ani nemení väčšina hlasov na biskupskej konferencii a to ani vtedy, keď hlasujú jednomyselne.*“

Holandský prímas varuje pred šírením zmätku medzi veriacimi. Požaduje jasný hlas z Vatikánu, pretože už nejde len o interkomunum, ale aj o záležitosť ako je žehnanie homosexuálnych zväzkov, pre ktoré sa otvorené vyslovujú i niektorí preláti Cirkvi.

NEMENIŤ UČENIE KONCILOV

„Danie v Nemecku sa nebude týkať iba Nemcov. Dejiny nás tomu už kedysi naučili,“ napísal pre americký ekumenický mesačník *The First Things* filadelfský arcibiskup Charles Chaput. Otvorené vyslovil nesúhlas s návrhom podávať sväte prijímanie protestantom zo zmiešaných manželstiev, o ktorom debatuje Nemecká biskupská konferencia. Podľa neho nejde o obyčajný spor vo vnútri jedného z episkopátov, no jeho výsledok sa odrazí v celej Cirkvi: „Kto a kedy môže pristúpiť k Eucharistii nie je iba nemecká otázka. Táto záležitosť má dôsledky pre celú Cirkву, týka sa všetkých.“ Navyše, podľa amerického arcibiskupa, ide o čisto viero-učenú záležitosť, ktorá sa dotýka učenia koncilov a chápania katolíckej identity.

Arcibiskup Chaput upozorňuje, že nemeckí biskupi usilujúci sa o interkomunum, či už vedome alebo nie, menia definíciu Cirkvi a pristupujú na protestantské chápania cirkevnej identity, napriek tradícii a učeniu koncilov. Okrem toho narúšajú podstatnú väzbu medzi Eucharistiou a sviatostou zmierenia, pretože podľa ich návrhu sa od protestantských manželov nevyžaduje spoved', čo odporuje učeniu, ktoré potvrdil Tridentský koncil aj súčasný katechizmus. „Takáto relativizácie kladie otáznik nad platnosťou učenia všetkých koncilov. Ak je možné v niektorom bode koncily ignorovať alebo spochybňovať učenie Tridentského koncilu, nestane sa niečo podobné rovnako s dogmami vyplývajúcimi z iných koncilov, ako napríklad s nicejským učením o Kristovom Božstve, spochybňované mnohými súčasnými liberálnymi protestantmi,“ pýta sa Mons. Chaput. Zároveň uistuje o svojom priateľstve s protestantmi, no

Libuse Lukas Millerová: *Sväté prijímanie*

„to nič nemení na skutočnosti, že sa naše pohľady v niektorých podstatných otázkach líšia. Nie je prípustné popierať to v najslávnejšom okamihu stretnutia s Ježišom, pri Eucharistii. Bola by to lož a urázka Boha.“

POHOSTINNOSŤ JE O INOM

Počas pastoračnej návštevy Anglicka na konci mája sa k celej záležitosti vyjadril aj bývalý poradca dvoch pápežov a emeritný prefekt Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí kardinál Francis Arinze. Podľa tohto preláta, pôvodom Nigérijčana, prístup protestantov k Eucharistii „nie je otázka pohostinnosti“: „Sväte prijímanie nie je naše súkromné vlastníctvo, ktoré môžeme ponúknut' našim priateľom. Eucharistia je výlučne pre katolíkov v stave milosti, a nie niečo, čo sa dá rozdeliť medzi priateľov ako pivo alebo koláč. Po omši môžeme ísť spoločne do rešefštára a dať si spolu šálku čaju, dokonca aj pohár piva a trochu koláča. To je v poriadku. Ale omša nie je taká.“

Nigérijský kardinál tvrdí, že je veľmi dôležité pozrieť sa na omšu doktrinálne: „Eucharistická oslava svätej omše nie je ekumenickou službou. Nie je to zhromaždenie tých, ktorí veria v Krista a ktorí vymýšľajú modlitbu na túto príležitosť. Je oslavou tajomstiev Kris-

ta. Eucharistická oslava je slávenie spo- ločenstva viery – tí, ktorí veria v Kris- ta, komunikujú vo viere, vo sviatostiach a v cirkevnom spoločenstve, v cirkevnej jednote so svojím kňazom, biskupom a pápežom. Je to spoločenstvo, ktoré oslavuje svätú Eucharistiu. Ktokolvek, kto nie je členom tejto komunity, do nej nezapadá.“ Podľa neho, keby protestanti chceli pristupovať svätému prijímaniu v katolíckych cirkvách, mali by sa stať katolíkmi: „Podte, vstúpte do Cirkvi, a potom si môžete prijímať Eu- charistiu sedemkrát v týždni. Inak nie.“

Kardinál Arinze zároveň pre katolíku spravodajskú službu CNS implicitne kritizoval kroky smerujúce k liberalizácii prístupu rozvedených a opäťovne zosobášených katolíkov k Eucharistii, čo by predstavovalo „vážne výzvy“ na zmenu učenia Cirkvi o Eucharistii: „Ak je človek rozvedený a opäťovne sa oženil bez toho, aby bolo zrušené prvé manželstvo, existuje problém. Ježiš učil, že ich nové usporiadanie predstavuje cudzoložstvo. Nie sme to my, kto to učil, ale Kristus. Takže ak niekto hovorí, že má povolenie od Krista zmeniť jeden z hlavných bodov, ktoré nám dal Ježiš v evanjeliu, chceli by sme vidieť toto povolenie a tiež podpis.“

Spracovala BOKA PIKA

Americkí katolíci sa väčšmi obávajú klimatických zmien než prenasledovania kresťanov

Nevedomosť či l'ahostajnosť?

Z prieskumu americkej pobočky nadácie Aid to the Church in Need a prieskumnej agentúry McLaughlin & Associates vyplýva, že americkí katolíci sa väčšmi obávajú klimatických zmien než prenasledovania kresťanov.

Zatiaľ čo 9 z 10 amerických katolíkov sa domnieva, že prenasledovanie kresťanov na celom svete je trochu alebo veľmi vážne (51 % resp. 40 %), len polovica (49 %) uviedla, že ich to veľmi znepokojuje. Takmer 1 z 5 respondentov uviedol, že ho to vôbec neznepokojuje (18 %). Keď respondentov požiadali, aby zoradili svoje obavy v súvislosti s globálnymi problémami, kresťanské prenasledovanie umiestnili až ako posledný problém svojho záujmu.

Celoštátny prieskum s názvom *Národný katolícky prieskum – zistenia o kresťanskom prenasledovaní po celom svete* sa zameral na americké katolícke vnímanie kresťanského prenasledovania po celom svete. Konal sa v januári 2018 na vzorke 1 000 dospelých katolíkov USA.

ZVÝŠIŤ ANGAŽOVANOSŤ

Najdôležitejšia globálna téma, ktorá katolíkov USA znepokojuje bolo v 72 % prípadov obchodovanie s ľudmi, nasleduje chudoba (68 %), klimatické zmeny (55 %), utečenecká kríza (51 %), a až potom ich trápi prenasledovanie kresťanov (49 %). To je v prieskume úrovne znepokojenia katolíkov tesne za klimatickými zmenami (49 % veľmi, 33 % trochu a 55 % veľmi, 28 % trochu).

Ako upozornil portál *Christianity Today*, z piatich skúmaných problémov práve prenasledovanie kresťanov najmenej znepokojuje amerických katolíkov. Rovnako to bolo aj pri podiele tých, ktorí sa o dané problémy nezaujímajú: prenasledovanie kresťanov (18 %), zmena klímy (16 %), utečenci (14 %),

obchodovanie s ľuďmi (7 %) a chudoba (6 %).

Novinár a analytik John Allen z portálu *Crux* vo svojej správe o prieskume uviedol, že výsledky odhaľujú, že „*menej americkými katolíkmi je relatívne nízka úroveň naliehavosti potreby pomôcť prenasledovaným kresťanom*“.

Allenove slová potvrzuje aj predsedu americkej pobočky nadácie Aid to the Church in Need George J. Marlin: „*Čo sa týka globálneho prenasledovania kresťanov, tak prieskum pomerne jasne ukazuje, že je potrebné zvýšiť úroveň angažovanosti americkej Katolíckej cirkvi, a to ako na miestnych, tak aj na najvyšších úrovniach.*“

AKTÍVNY PÁPEŽ

Prieskum sa okrem zisťovania mienky úrovne povedomia amerických katolíkov o prenasledovaní kresťanov po celom svete pozrel aj na ich názor, v ktorých krajinách je toto prenasledovanie najintenzívnejšie, a pýtal sa aj na konkrétnu opatrenia, ktoré by chceli, aby USA a ostatné západné vlády prijali.

Podľa prieskumu približne polovica amerických katolíkov tvrdí, že pápež František je „*veľmi angažovaný*“ v riešení prenasledovania kresťanov, zatiaľ čo len 27 % si myslí, že ich miestny biskup je „*zaangažovaný*“ a len 24 % sa domnieva, že ich farnosť sa „*zaoberá*“ touto otázkou. V porovnaní s tým 8 % amerických katolíkov tvrdí, že pápež František sa „*neangažuje*“ v otázke prenasledovania kresťanov, zatiaľ čo 13 % uviedlo, že ich miestny biskup sa „*neangažuje*“ a 17 % amerických katolíkov číti, že sa ich farnosť „*neangažuje*“.

ZLEPŠIŤ INFORMOVANOSŤ

Prieskum zistoval aj pocity amerických katolíkov na to, ako je v otázke kresťanského prenasledovania angažovaný pápež, ich biskupi a ich farnosti a aké kroky by vedeli a mohli podniknúť.

Značný počet amerických katolíkov si nie je istý úrovňou angažovanosti Katolíckej cirkvi v otázke prenasledovania kresťanov, ako uvádzajú prieskum. Desať percent uviedlo, že nepozná úroveň angažovanosti pápeža, 21 % si nie je istých úrovňou angažovanosti ich biskupa a 18 % nepozná úroveň angažovanosti svojej farnosti.

Pápež František však pravidelne vyzýva na podporu prenasledovaných kresťanov, žiadal o modlitbu za tých, ktorí trpia prenasledovaním, a nedávno sa stretol s obeťami kresťanského prenasledovania.

Františkova podpora obrany voči klimatickým zmenám – téma, ktorá zostáva predmetom sporu – získala značné spravodajské pokrytie médiami, ktoré sú v prospech veľkých klimatických zmien, a tiež je to tak vzhľadom na mnohé pápežove vyhlásenia k tejto téme, početné konferencie o zmene klímy organizované Vatikánom počas jeho pontifikátu a jeho ekologickú encykliku *Laudato Si* z roku 2015.

George J. Marlin výsledky prieskumu o vnímaní kresťanského prenasledovania očami amerických katolíkov povedal, že je potrebné lepšie informovať a zapojiť katolícke publikum: „*Je tu povinost udržať pozornosť tejto téme a ukázať vážnosť a všade prítomnosť kresťanského prenasledovania po celom svete.*“

LISA BOURNE/LSN

Hlavný nástroj diabla je to, čo ho poháňa a vedie k vzbure – strach

Najsilnejší nástroj diabla

Americký kňaz BILL PECKMAN zverejnili pred rokom na Facebooku článok, v ktorom vysvetľuje, prečo je diablov najsilnejší nástroj strach a ako proti nemu bojovať.

Myslím si, že najsilnejší nástroj, ktorý ma diabol k dispozícii je strach. Keď hovoríme *strach*, nemyslím *strach z Pána*, čo je duchovný dar, ktorý nám pomáha rešpektovať Boha.

CESTA K VZBURE

Nie, nemám na mysli ten strach, ktorý nám hovorí, že Boh nechce to, čo je pre nás dobré. Mám na mysli strach, ktorý v konečnom dôsledku vedie k vzbure. Lebo ak neveríme osobe, ktorá má autoritu, pretože neveríme, že sa zaujíma o moje dobro, budem sa proti nej búriť. Je to ľudská prirodzenosť, aby som sa vzbúril proti tomuto druhu násilníckej autority.

V skutočnosti diabol je vlastne poháňaný strachom. Obával sa nášho stvorenia, mysliac si, že ho to oslabí. Nedôveroval Bohu a jeho vôle. Jeho strach viedol k vzbure a nenávisti, a to nielen voči Bohu, ale aj voči nám. Jeho hlavný nástroj je to, čo ho poháňa. V rajskej záhrade sa jeho pokušenie zakladalo na strachu, ktorý motivuje samotného diabla: „Boh nechce to, čo je pre teba dobré. Never mu“ (porov. Gn 3, 4-5). Preto prvá emócia, ktorú Adam a Eva po páde pocitujú je strach – spozorujú, že sú nahí – a strach ich vedie k pokusu skryť sa pred Bohom (porov. Gn 3, 8).

NIČIACI STRACH

Strach je najväčší dôvod, prečo katolíci neevangelizujú. Obávame sa odmietania,

odhalenia nášho nedostatku poznatkov o viere, prenasledovania, vyčlenenia zo spoločnosti. Evanjelizovať znamená povedať, že to, čo ponúka svet, je nepostačujúce. To nás tiež môže vystaviť vysmievaniu, prenasledovaniu alebo odmietnutiu, môže to aj odhaliť náš nedostatok vedomostí.

Strach ničí životné povolania. Mladý muž či žena sa bude obávať odmietnutia, obvinenia, straty nezávislosti a iných vecí. Budú sa im prezentovať absolútne najhoršie príklady: nešťastní manželia, neverní kňazi, trpké náboženské a kriminálne správanie. Bude sa im hovoriť, že je to je bežná norma a čím sa stanú, ak budú nasledovať takúto cestu. Strach sa bude kultivovať, až kým sa myšlienka hľadania Božej vôle nevytrhne aj so svojimi koreňmi.

Strach ničí naše liturgie. Strach? Rozhodne! Strach, že z toho nič nebudem mať, strach, že ľudia odídu, strach, že budem vnímaný ako bezvýznamný, ako staromódny, atď.

Strach nás núti zameráť sa na seba. Izoluje nás. Ak môj modus operandi je seba ochrana/sebapotešenie/sebauspokojenie, potom všetci kričia na Boha: „Nedôverujem ti! Musím sa starat o svoje vlastné dobro!“ Pretože správne uctievanie znamená odvrátiť sa od seba a zameráta sa na Boha. Ak neveríme Bohu, potom je ciel' svätej omše len úsilie o udobrenie nespravodlivého Boha alebo totálne bezcenná udalosť – prečo by som mal uc-

tievať niekoho, kto sa nestará o moje dobro?

ŽIŤ V ODVAHE

V Biblia sa 365-krát píše, aby sme sa nebáli. Boh vie, čo nám strach spôsobuje. V skutočnosti nás naozaj miluje a chce to, čo je pre nás dobré. Hovorí nám, aby sme mu dôverovali – aby sme mali odvahu a silu. On vie, že strach nás zastaví a nakoniec nás naveky zničí.

Nechcem znieť ako Yoda (*postava zo Star Wars – pozn. red.*), ale strach vedie k hnev. Vedie nás do temnoty, vedie nás k vzbure a k zúfalstvu. Vedie nás k prázdnote a k nespokojnosti so životom. Vedie nás k tomu, aby sme sa postavili proti tým, ktorí nie sú viazaní strachom.

Diabol to vie. Je predposledným príklad toho, že „mizéria miluje mizériu.“

Strach sa zdoláva vierou krok po kroku, od jedného rozhodnutia k druhému. Ak je sila ducha, kardinálna čnosť, poháňaná teologickými čnosťami vierou, nádejou a láskou, pobáda nás k odmietnutiu strachu. Dáva nám odvahu s radosťou vydržať čokoľvek, čo druhí, prežívajúc svoj strach, chcú na nás preniesť.

Žiť v odvahе naplnený vierou, nádejou, láskou, evanjelizáciou a povolaním bude nielen niečo, pred čím už nebudeť d'alej utekať, ale bude to niečo, po čom budete túžiť. Žiť v odvahе preniknutý vierou, nádejou a láskou nám opäť umožní počas liturgií chváliť Boha, a nie iba zabávať ľudí. Modlitba sa nebude vnímať ako bremeno na uchláčolenie Boha, ale ako túžba po raste v našom vzťahu s Bohom a s Kristovým telom.

Čnosti sú však vlastnosti, cez ktoré sa vedome rozhodujeme, kym sa chceme stať. Musíme sa rozhodnúť dôverovať Bohu – odovzdávaním našej vôle do jeho prozretelenosti. Chlad strachu sa premení na oheň lásky.

Je to tvoja vol'ba, milý čitateľ. Boh má pre teba plán. Diabol takisto.

Plán, ktorý si vyberieš bude závisieť krok za krokom od toho, či sa rozhodneš prekonať strach, alebo sa mu odovzdať.

BILL PECKMAN
(Snímka: Pixabay)

Poznámka redakcie bez komentára: Za rok získal tento článok na Facebooku 27 komentárov, 159 kliknutí na Páči sa mi to a 95 ľudí si ho dalo na svoj profil.

Pred 60-timi rokmi zomrel veľký slovenský hudobný skladateľ Mikuláš Schneider-Trnavský

Slovenský Schubert

Dňa 28. mája uplynulo 60 rokov od smrti hudobného skladateľa Mikuláša Schneidra-Trnavského. Jeho tvorba sa stala povinným repertoárom hudobných škôl a jeho *Jednotný katolícky spevník* zásadne ovplyvnil tvár hudby v slovenských kostoloch.

Spomienka na Mikuláša Schneidera-Trnavského (* 24. máj 1881, Trnava – † 28. máj 1958, Bratislava) sa spája so šesťdesiatym výročím smrti tohto významného tvorca našej národnej hudby, zvlášť v oblasti umelej piesne, organistu a hudobného pedagóga, ktorý sa roku 1919 tiež zaslúžil o založenie Hudobnej a dramatickej akadémie v Bratislave, súčasného konzervatória v Bratislave. Trnavský je aj autor jednej operety.

TRNAVSKÝ REGENSCHORI

Bol pokrstený ako Nicolaus Carolus Schneider – Mikuláš Karol, prímenie Trnavský mu dal až neskôr spisovateľ Svetozár Hurban-Vajanský.

Mikuláš Schneider roku 1900 absolvoval maturitu na arcibiskupskom gymnáziu v Trnave, potom absolvoval dvojročné štúdium na konzervatóriu v Budapešti (kompozíciu u Hansa Koesslera), ako aj konzervatórium vo Viedni (kompozíciu u Hermanna Grädenera). V rokoch 1903 – 1905 bol v Prahe žiakom v hre na organ u Josefa Kličku a v kompozícii u Karla Steckera. Od roku 1909 až do smrti pôsobil ako regenschori v Dóme sv. Mikuláša v Trnave.

Po rozpade Rakúsko-Uhorska sám zažil absenciu odborného hudobného školstva na Slovensku, a tak po vzniku Česko-Slovenska sa spolu s Milošom Ruppeldtom, dr. Aloisom Kolískom a Annou Zochovou-Kafendovou zapojil do úsilia o založenie vyšszej hudobnej školy v Bratislave. Prvú hudobnú školu pre Slovensko v Bratislave slávnostne napokon otvorili 6. novembra 1919 koncertom speváckeho zboru spolku Bratislava pod vedením dirigenta Miloša Ruppeldta. Z tejto školy vznikla roku 1922 Hudobná a dramatická škola a roku 1941 Štátne konzervatórium v Bratislave.

LITURGICKÝ SKVOST

V prvom období tvorby sa Schneider orientoval na pieseň. Jeho prvotiny na nemecké texty vystriedal trvalý záujem o melodiku slovenskej ľudovej piesne, s ktorou sa začal zoznamovať v národnene orientovaných spolkoch vo Viedni a Prahe. Vtedy vznikli prvé úpravy ľudových piesní a vzápäťaj prvé umelé piesne na texty slovenských básnikov pre sólový hlas so sprievodom klavíra.

Roky úpadku rakúsko-uhorskej monarchie priniesli potrebu zborových

kompozícií, ktoré korešpondovali s revolučným obsahom textov od mladých politikov (napr. V. Šrobár, F. Juriga).

Veľkou aktivitou skladateľa bola práca na *Jednotnom katolíckom spevníku* (JKS) – tomto kancionáli Rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku. Prvý raz vyšiel v roku 1937 a používa sa doteď, čo nemá v strednej Európe obdobu. Vznikol rokoch 1921 až 1936 z iniciatívy správcu Spolku svätého Vojtecha (SSV) Mons. Jána Pöštényho. SSV ho plánoval už od svojho založenia v roku 1870, no táto úloha sa začala realizovať až v roku 1921 – po konstituovaní prvej biskupskej konferencie.

Schneider-Trnavský, počas pätnásť rokov zbierania slovenských duchovných piesní, ich preberanie z rôznych rukopisných i tlačených slovenských spevníkov (Matzenauerov, Matulayov, Žaškovského, Chládekov, Bahéryho spevník a ī.) a z dvoch vydaní spevníka *Canthus Catholici* (1655 a 1700), ale i sledovania cirkevných diel súčasných skladateľov, vstrelal do seba melodiku duchovných piesní tak, že sám upravil celkovo 564 piesní JKS a bol autorom 226 vlastných nových piesní. Piesne zoradil podľa období cirkevného roka a zharmozíval. (Dovtedy organisti pri speve ľudu buď improvizovali, alebo využívali jednoduché harmonické spojenia). Dielo vyšlo v roku 1937. Pre slovenských katolíkov predstavuje zjednotenie duchovného spevu vo všetkých chrámoch Slovenska. V poradí 76. vydania JKS potvrzuje jedinečnosť tejto práce.

NESKORÝ ROMANTIK

V súčasnosti sa hodne diskutuje o romantizujúcim princípe JKS. Je pravda, že M. Schneider-Trnavský bol v rámci slovenskej hudby neskôr romantikom, i preto sú jeho umelé a duchovné piesne také melodické. Na druhej strane ich ľud prijal ako svoje dedičstvo, bez uvedomenia si, že piesne JKS sú tiež umelé, skomponované skladateľom, ktorý žil a tvoril v Trnave. Obdiv nad vydaním JKS vyjadrili SSV aj česki organisti, znalci duchovnej hudby, a roku 1938 dokonca aj vtedajší prezident Českej akadémie vied a umení skladateľ J. B. Foerster.

Melódie piesní z JKS Schneider čiasťočne zúročil aj vo svojich cirkevných kompozíciiach, najmä z obdobia polovice tridsiatych rokov: *Offertórium Terra tremuit; Slovenská omša in G – Hos-podine, vyslyš nás G; Missa pastoralis Alma nox in G*. Pri príležitosti vysviac-

>>>

ky prvých slovenských biskupov roku 1921 skomponoval vokálnu omšu *Missa stella matutina*. Podieľal sa na diele *Modlitby a piesne*, ktoré obsahuje mnohé z jeho zborových i omšových diel, ktoré sa v rukopisoch nezachovali.

Pri príležitosti nitrianskych Pribinových osláv v roku 1933 skomponoval symfonickú báseň *Pribinov slub*, ktorej obsahom je duchovný prerod starých pohanských Slovienov a prijatie kresťanstva.

Na sklonku života napísal Mikuláš Schneider-Trnavský svoju jedinú *Symfóniu e mol – Spomienkovú* (1956) a rok nato orchestrálné dielo *Slovenská suita – Ked' sa pieseň rozozvučí*.

BELLAROSA

Jedinou scénickou prácou Schneidra bola opereta *Bellarosa* (1941). Jej prvé uvedenie bolo na javisku Slovenského národného divadla 24. 5. 1941. V knihe spomienok *Úsmevy a slzy* (1959) sám skladateľ spomína inšpiráciu tohto diela. Boli to jednak zábavné večierky a bály trnavských mešťanov, ku ktorým písal príležitostné skladby. Ďalší dôvod bola celoživotná túžba majstra o skomponovanie javiskového diela. Nenašiel však na to vhodné libreto, hoci oslovil mnohých potenciálnych autorov (o. i. aj Štefana Hozu). Napokon sa oň pokúsil sám – so svojím príznačným humorem.

V deji vychádzal z prostredia malomesta, kde žili jeho postavy meštiakov, žiarlivých manželiek, rozgurážených, či deptaných mužov, pre ktorých bola hlavná hrdinka – krásna Bellarosa – výnimcočnou hrdinkou, niečim nedosiahnutelným. Tri dejstvá naplnil Schneider hudbou na rozhraní klasickej operetnej tradície, národných spevov a lyrických piesní.

Hoci *Bellarosu* privítala vtedajšia hudobná spoločnosť pekne, ale počas autorovho života sa nedočkala nového naštudovania. Slovenský piesňový poeta bol predsa len privel'mi jemný skladateľ na dravú, rytmami nových tancov (už aj swingom) pulzujúcu hudbu zo začiatku štyridsiatych rokov. Ani jemné vtipkovanie šarmantného Schneidra nevyvážilo dravosť sujetov, ktoré k nám prichádzali v tých časoch prostredníctvom filmov, a zvlášť českých operiet na javisku Slovenského národného divadla. Predohra k tejto operete však občas zaznieva na koncertoch ako svieža, brilantne nakoncipovaná *Veseloherná predohra*.

O uvedenie tohto jediného Schneidrovho javiskového diela, hoci vo viac-menej „činohernej podobe“, sa opäť

zaslúžilo Trnavské divadlo Jána Palárika – 23. mája 2001. Na tejto premiére bola prítomná aj prvá slovenská Bellarosa – Mária Kišonová-Hubová.

VPLYVY EURÓPY

Schneider-Trnavský sa kvôli nedostatok konfrontácie a možnosti uvedenia svojich diela v malomestskom prostredí sice nestal veľkým hudobno-dramatickým autorom, ba ani veľkým symfonikom, zato je autorom skvostných piesňových zbierok: *Drobné kvety*, *Slzy a úsmevy*, *Zo srdca*, *Piesne o matke*, *Nad kolískou*. (Zo srdca bola zbierka piesní, pôvodne určená pre učebnicu spevu.) K ním sa pripája päťväzková zbierka úprav slovenských ľudových piesní.

Je tiež autorom niekoľkých inštrukčných klavírnych (*Slovenská sonatína*; *Pestrý rad skladieb pre klavír*) a organových skladieb (*Malé interlúdiá pre organ*; *Prelúdiá pre organ*).

Počas svojho pôsobenia ako klavirista so spevákom Božom Urminovom v Nemecku roku 1908 nemal sice veľa času na tvorbu, ale mohol počúvať svetovú hudobnú literatúru v prostredí pulzujúceho kultúrneho a hudobného života (Berlín, Lipsko). Tento vplyv sa prejavil najprv v piesňovej zbierke *Slzy a úsmevy* (vyd. 1912), ktorú však kritik M. Lichard odmietol ako súčasť širokého prúdu „internacionálneho hudobného modernizmu“.

Vplyvy modernejšej európskej hudby sa prenesli aj do Schneidrových komorných skladieb duchovného charakteru (napr. *Benedicta cuius viscera pre soprán*, *husle a organ*, 1916; omša *Missa pro defunctis*, najmä jej časť *Bene-*

dictus pre alt a organ, vyd. 1922; *Ave Maria pre soprán, husle a organ*, vyd. 1923), aj v niekoľkých samostatných piesňach (*Nad kolískou*, vyd. 1922; *Neobzeraj sa*, 1933).

RYTIER RÁDU SV. GREGORA

V období, keď sa skončila jeho intenzívna práca na jedinej operete *Bellarosa*, ako vyzretý šesťdesiatnik pretavil svoje inšpirácie do jedinečných, väčšinou vokálno-inštrumentálnych cirkevných skladieb. K závažným dielam patria omšové kompozície *Missa in honorem Sancti Nicolai* (1948), *Missa Trenčin-Teplicensis* (1948) a *Missa in honorem Sanctissimi Cordis Jesu* (1949), vytvorené počas d'álzieho prelomového obdobia našej spoločnosti.

Svetské diela Schneidra-Trnavského väčšinou vznikli na objednávku, resp. pod vplyvom vonkajších podnetov, pričom mnohé z nich boli v najširšom slova zmysle inštrukčné. Najčastejším objednávateľom bol Spevácky zbor slovenských učiteľov. Viaceré mužské zboru sú v Schneidrovom odkaze kompozične najprepracovanejšie. Sláčikové kvartetá mu slúžili ako prípravné štúdie pre *Slovenskú suitu*.

Jedinú symfóniu – *Symfónia e mol „Spomienková“* – skomponoval na podnet Zväzu slovenských skladateľov. Premiéru mala v roku jeho 75. narodenín (1956). O rok neskôr vytvoril ďalšie veľké orchestrálné dielo *Slovenská suita – Ked' sa pieseň rozozvučí*.

V roku 1933 mu pápež Pius X. udelil ocenenie Rytier Rádu sv. Gregora za zásluhy o rozvoj cirkevnej hudby, v roku 1938 získal Štefánikovu krajinskú cenu, dvakrát Štátnu cenu za umenia (1940, 1948) a 24. augusta 1956 mu udelili za jeho celoživotné dielo titul národný umelec.

Viaceré diela Mikuláša Schneidra-Trnavského vyšli na CD: *Slovenský spevoherný svet* (2011); *Organ Romantic in Opava* (2009); *Peter Dvorský '77; Slovenské ľudové piesne* (2009); *Music from Trnava* (2008); *Duchovná tvorba Mikuláša Schneidera-Trnavského III* (2007); *Duchovná a organová tvorba M. Schneidra-Trnavského I* (1997).

SÚŤAŽ BUDÚCICH HVIEZD

Od roku 2001 sa organizuje interpretačnú súťaž žiakov umeleckých škôl Schneiderova Trnava. Súťaž interpretov vokálneho umenia do 35 rokov vznikla v Trnave roku 1971. Spočiatku „iba“ ako Spevácka súťaž Mikuláša Schneidra-Trnavského, od roku 1994 so štatútom medzinárodnej súťaže. Bola a je ponímaná ako odrazový mostík mla-

>>>

dých interpretov na účinkovanie na domácich i svetových koncertných pódiách. Z Medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidra-Trnavského odšli s titulmi laureátov teraz už známe mená: Martin Babjak, Magdaléna Kožená, Miroslav Dvorský, Peter Dvorský, Ján Galla, Dalibor Jenis, Daniel Čapkovič, Ľubica Orgonášová, Mária Andrašovanová, Jitka Sapara-Fischerová, Lívia Ághová či Terézia Kružliaková-Babjaková a mnohé ďalšie – stálice operného neba. Je to najstaršia súťaž tohto druhu na Slovensku, ktorá je aj veľkou príležitosťou pre domácich adeptov profesionálneho vokálneho umenia, aby sa mohli porovnať so svedcom.

Po roku 2010 však mesto nenašlo partnera na zorganizovanie tohto finančne náročného podujatia. Až pre ročník 2017 vložil do projektu potrebné finančné prostriedky a na súťaži participoval aj Trnavský samosprávny kraj. Keďže Hudobné centrum má expandovať so svojimi aktivitami do regiónov Slovenska, podpísalo zmluvu s mestom Trnava. Hudobné centrum sa v súčasnosti stará o produkčno-organizačnú stránku súťaže a dramaturgiu hlavného koncertu.

Dvadsiaty druhý ročník Medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidra-Trnavského bol 21. – 27. mája 2017 s neuveriteľnou účasťou vyše stovky adeptov až z osemnásťich krajín sveta. Mnohí speváci známych mien zaraďujú do svojich koncertov piesne z komorného odkazu Mikuláša Schneidra-Trnavského, ale aj rôzne úpravy piesní z JKS.

ŠIRŠÍ ODKAZ

Pravým klenotom interpretácie Schneidrových piesní je CD, ktoré vyšlo v roku 2014 vo vydavateľstve Viva Musica! Records pod názvom *Pavol Breslik – Róbert Pechanec: Mikuláš Schneider-Trnavský: Songs*. Je to výber zo

Schneidrových cyklov umelých i ľudových piesní. Na záver je zaradených šesť piesní z edície *Slovenské národné piesne*, ktoré vyšli roku 1943 ako skladateľov výber upravených ľudových piesní.

V recenzii na toto CD som napísala: „*Bršlik je maliarom jemných detailov, s nadhľadom nad hudobným aj literárnym celkom – s jednou či viacerými slohami – rozvíja pred nami príbehy, oslovuje hlasom jedinca i kolektívu, je to maliar i akvalerista, grafik i tvorca olejomalieb, ale aj slovenský betár s pijáckou náladou, ktorý ideálne interpretuje Schneidrove piesne.*“

Spomínané CD je mimoriadne vydaná pocta skladateľovi, ktorý sice žil v závetri slovenského malomesta 19. – 20. storočia, no napriek tomu prispel do európskeho hudobného bohatstva svojou hrivnou. Najmä nádhernými piesňami, ktoré korešpondujú so slovenskou povahou – ich lyrikou, baladickešou i humornými pijáckymi náladami. Nie raz si Schneider dokonca vy-

slúžil porovnanie s majstrom romantickej piesne – Franzom Schubertom.

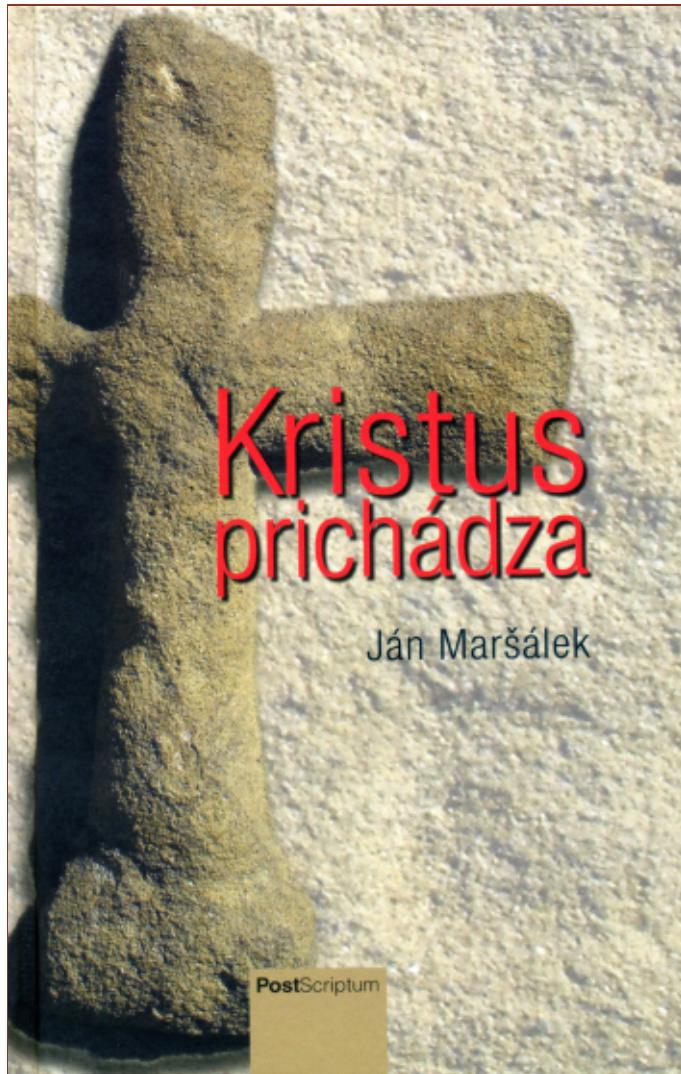
Svojím hlbokým náboženským cítením, dlhoročnou organovou interpretáciou a duchovnou kompozičnou tvorbou zasa prispel do širšieho, než iba piesňového odkazu slovenskej národnej hudby.

Osobnosť skladateľa pripomína pamätník Mikuláša Schneidra-Trnavského na Kapitulskej ulici v Trnave. V dome, kde dlhé roky s rodinou žil a vysiadal, nedaleko Dómu sv. Mikuláša v Trnave, bolo založené múzeum majstra. Na Novom cintoríne v Trnave – hned pri vchode, na čestnom mieste – upúta návštěvníkov hrob Mikuláša Schneidra-Trnavského, kde, zvlášť počas súťaže spevákov, ale aj pri iných príležitostach, sa uctieva pamiatka tohto veľkého slovenského skladateľa.

TERÉZIA URSÍNYOVÁ

(Článok vyšiel aj na portáli
operaslovakia.sk)
(Snímky: archív, net)

Vydavateľstvo
Post Scriptum
prináša na knižný trh
novinku

Kristus prichádza
od básnika a publicistu
Jána Maršálka

V sérii krátkych úvah sa autor podujal podať konzistentné a systematické svedectvo o osobe Ježiša Krista a o jeho význame pre svet s ohľadom na dnešného človeka, nadväzujúc pritom na stáročnú tradíciu kresťanskej apogetiky.

Ide o zámer odvážny a aj podnetný – ved' Kristus bol už za svojho života znakom protirečenia a v podobnom duchu sa počas dvetisíc rokov uvažuje, hovorí a píše o jeho osobe a učení.

Čím to je, že púta láskou alebo nenávisťou toľko ľudských bytostí? Aj to o niečom svedčí – že je stále prítomný v živote ľudí, že jeho postava sa evidentne vymyká z radu, nezapadla prachom zabudnutia a nútí zaujať postoj: za alebo proti. Bolo by veľmi plytké, zavádzajúce a klamlivé považovať Ježišovo pôsobenie za uzavreté, patriace minulosti...

Knihu *Kristus prichádza*, ako aj ďalšie tituly z vydavateľstva Post Scriptum si je možné objednať e-mailom na adresu info@postscriptum.sk alebo telefonicky na čísle +421 903 442 679.
Viac na www.postscriptum.sk

PostScriptum

Dieťa neoddeluje dobré veci od dobrého správania a nepovažuje dobrotu za zlo

Deti a svet príbehov

Som v pokušení odporovať mnohému z toho, čo sa spája s moderným kultom dieťaťa a hry. Dnešné dieťa sa vďaka najrôznejším vplyvom značne romantickej kultúry stalo dieťaťom skazeným.

Bezohľadný cit dospelých, ktorí sami stratili veľa zo svojho zmyslu pre skutočnosť, zničili pravú krásu. Najhoršia heréza tohto myšlienkového smeru je tvrdenie, že deti sa zaoberejú len predstieraním. So značnou dávkou sentimentality a skepsy sa im tvrdí, že nie je veľký rozdiel medzi predstieranou a skutočnou viedrou.

HRA NEZNAMEŇA SKUTOK

Skutočné dieťa však nezmiešava fakty a výmysly. Výmysly skrátka miluje. Predvádzia ich, pretože ich ešte nevie napísat alebo si ich prečítať, ale nikdy nedovolí, aby prekryli jeho zdravú morálku.

Pre dieťa neexistuje väčší protiklad ako hra na zlodejov a skutočná krádež sladkostí. Aj keby sa hralo na zlodejov od rána do večera, nebude ani o mačný máčik väčšmi veriť, že kradnúť je správne. Tento rozdiel som úplne jasne vnímal, keď som sám bol dieťaťom. Kiežby som ho teraz ako dospelý vnímal aspoň z polovice tak jasno... Hrával som sa v kúte záhrady na zlodejov celé hodiny, ale moja hra nemala nikdy ani trochu nič spoločné s pokušením ukradnúť otcovi z izby novú škatuľu s farbami. Nebola vo mne nijaká faloš, prostо som písal romány, aj keď som ešte nevedel písat'.

Vďaka tomu kútu záhrady som čoskoro prenesol svoje sny do podoby, ktorá trochu pripomína písanie. To malo hlavné formu kreslenia máp vymyslených krajín obývaných ľuďmi podivných tvarov, neuveriteľných farieb a ešte podivnejších a neuveriteľnejších mien. Ale aj keď som svoj svet zapínal

drakmi, nikdy som ani na okamih nezapochyboval o tom, že povinnosť hrudinov je s drakmi bojovať.

MORÁLNE POUČENIE

Teraz si nemôžem odpustiť obvinenia tých, ktorí milujú deti, z krutosti voči deťom. Je chybné tvrdiť, že dieťaťu sa nepáči rozprávka, v ktorej je morálne ponaučenie. Dieťa má často toto morálne ponaučenie radšej, ako celú rozprávku. Dospelí tým vkladajú svoje vlastné unavené pokrytectvo do detskej mysele, ktorá má ešte dosť energie na to, aby všetko myslala celkom vážne.

Dospelým sa páčila paródia na Sandforda a Mertona (*The History of Sandford and Merton* od Thomasa Daya *bola najpredávanejšia detská kniha – pozn. red.*). Deti malí rady Sandforda a Mertona naozajstného. Aspoň ja áno, ja, čo som naozaj úprimne veril v toho pocitívneho farmára a šľachetného černocha. Na tomto bode trvám, aj keď len v úvodzovkách, pretože aj tu teraz panuje nedorozumenie. Vlastne je to bedákanie nad bedákaním. Dnes je také bežné, že sa to stalo zvykom, vyjadrovať pohľadanie nad mravokárnymi príbehmi pre deti, tými nemodernými príbehmi o zlodejstve a hriešnosti, lenže ako si vybavujem ich starodávnu atmosféru, nemôžem než dosvedčiť ich psychologický účinok.

Teraz je načase úprimne priznať, že som tie mravokárne príbehy často úplne zbožňoval. Dnes by som z nich asi nemal taký pôžitok, aký poskytuje náročná literatúra, ale o to nejde. Ľudia, ktorí zavrhujú takéto moralizovanie, sú dospelí, nie sú to už deti. Ale väčšina z nich by sa určite priznala, že kedysi

v detstve také príbehy o morálke milovala, ak by ešte na to mala odvahu. Príčina je jednoduchá. Dospelí sa stavajú proti takej morálke, pretože vedia, že často znamená nemorálnosť. Vedia, že tieto postoje často vyjadrujú pokrytci a farizeji z prešibanosti alebo nakazenosti. Ale dieťa nevie nič o prešibanosti alebo skazenosti. Nehľadá nič iného, len samotné morálne ideály, a vidí, že sú pravdivé, pretože pravdivé sú.

ODMENA NIE JE ÚPLATOK

Existuje ešte ďalší omyl týkajúci sa moralizujúcich príbehov, ktorého zdrojom je moderný cynizmus. Moderný cynik vo svojom cynizme vidí v myšlienke odmeny za dobrý skutok prvok korupcie. Vidí ho v zmýšľaní dieťaťa, ktoré hovorí, ako to vyjadruje Stevensonov verš: „Každý deň, keď ani trochu nie som zlý, po obedze určite dostanem plomeranč.“

Cloveku, ktorého skúsenosti otupeli, niečo také vždy pripadá ako vulgárny úplatok dieťaťu. Moderný filozof vie, že aby bol on sám motivovaný k dobrému správaniu, musel by dostať naozaj veľký úplatok. Pre moderného filozofa je to teda niečo podobné, ako pre moderného politika povedať: „Dám ti päťdesiat tisíc libier, keď za istých okolností dodržíš slovo.“

No dieťa sa na to díva inak. Dieťa má úplne iný pohľad na to, keď kráľovná víl povie princovi: „Dostaneš jablko z kúzelného stromu, keď zabiješ dračku.“ Pre dieťa neexistuje manicheizmus. Dieťa neoddeluje dobré veci od dobrého správania. Inými slovami, nepovažuje ako váhavý realista dobrotu za zlo. Pre neho dobrota, dar a zlaté ja-

>>>

blkó, ktoré má podobu pomaranča, sú prvky toho istého hmotného raja, a preto prirodzene patria k sebe. Ešte inými slovami, považuje za normálne mať dobrý vzťah k prirodzeným autoritám a nepovažuje za normálne s nimi vyjednávať alebo sa dohadovať. Je bežným spôsobom sebecké a pozna nedozumenia, ale vo svojom srdci nepovažuje za neobyčajné, aby k nemu rodičia boli dobrí natoľko, že mu dajú pomaranč, a ono bolo k nim dobré natoľko, že bude prejavovať základnú dobrú výchovu. Dieťa nemá zmysel pre skazenosť. To len my, čo sme zjedli zapovedané jablko (alebo pomaranč), považujeme poskytnutie radosti za úplatok.

JASNOSŤ DETSTVA

Hlavne by som však tu chcel povedať jedno: Moje detstvo ako celok má pre mňa hodnotu, ktorá je možno neopísateľná, ale preto nie je o nič menej zreteľná. Je určitejšia ako rozdiel medzi absolútou temnotou a denným svetlom, alebo medzi tým, keď človeka boľia zuby a keď ho nebolia. Z hľadiska usporiadania celého príbehu je nutné pokúsiť sa nejakovo vyjadriť, že moje detstvo bolo kvalitatívne niečo úplne iné, než zvyšok mojej celkom nezasluženej príjemnej a radostnej existencie.

Najvšeobecnejším rysom tejto pozitívnej kvality bola jasnosť. Práve tu sa liším napríklad od Stevsona, ktorého tak vrelo obdivujem, pretože on hovorí, že dieťa chodí s hlavou v oblakoch. Podľa neho je detstvo prevažne mámivé snenie, v ktorom možno odlísiť výmysel od skutočnosti. Ja tvrdím, že deti i dospelí si čas od času vymýšľajú, ale podľa toho, čo si myslí a pamäťam, v tom nespočíva rozdiel medzi dieťaťom a dospelým.

V mojich spomienkach je detstvo ustavične zaliate bielym svetlom, ktoré dopadá na všetko, všetko od seba jasne oddeluje a zdôrazňuje skutočnosť vecí. Podstatné je, že to biele svetlo má v sebe akýsi druh zázračnosti, akoby svet bol nový ako ja sám, ale súčasne nebol ničím iným, než skutočným svetlom. Teraz som omnoho väčšmi naklonený vidieť v jabloni za mesačného svitu strašidlo, alebo vílu, alebo si myslieť, že sa nábytok za šera fantasticky premieňa a pohybuje, ako je to v Hawthornových alebo Poeových poviedkach.

Ale ako dieťa som dôverčivo žasol nad tým, že jabloň je jabloň. Bol som si istý, rovnako ako prekvapením z toho – tak istý, ako že je Boh nado mnou, aby som citoval známe príslovie. Boh je obrovský, ako som ja bol vtedy malý, ale to, čo stvoril, bolo pre mňa rov-

nako skutočné ako ja sám. V tej náladе bolo niečo z večného rána, a ja som radšej pozoroval samotný oheň ako si predstavoval tváre v jeho plameni. Brat Oheň, ktorého miloval svätý František, mi bol väčšmi bratom ako tie neskutočné tváre prichádzajúce k človeku, ktorý pozná aj iné city ako bratstvo.

BÁBKOVÉ DIVADLO

Neviem, či som niekedy, ako sa hovorí, túžil vyletieť až do oblakov, ale som si istý svojím vtedajším očakávaním, že oblaky sú také skutočné ako obrovské periny, a tým, že mi boli milšie, ako zahaľovať sa do oblakov neskutočnosti. Len metafore môžu vzdialene vyjadriť túto skutočnosť, ale bola to skutočnosť, a nie metafora.

Je to ako s bábkovým divadlom. Môže sa javiť ako protiklad, či ako príklad rozkoše z ilúzie. V skutočnosti v tom však nie je nijaká ilúzia alebo dezilúzia. Keby som tu písal drsný moderný realistický príbeh, musel by som ho samozrejme zakončiť srdcervúcim opisom toho, ako bol môj duch rozháraný sklamaním, keď som zistil, že princ nie je nič viac, ako pomaľovaná figúrka. Ale to nie je drsný moderný realistický príbeh. Naopak, je to skutočný príbeh. A pravdou je, že nepamätam si počít, že som bol podvedený alebo nepodvedený. Mal som prosto bábkové divadlo rád, aj keď som vedel, že je len bábkové. To je všetko.

Miloval som kartónové figúrky, hoci som vedel, že sú iba kartónové. Ved' zázačné biele svetlo, ktoré všetko ožarovalo, nebolo nijakým podvodom. Dokonca veci, ktoré dodnes najväčšmi žia-

ria v mojej pamäti, boli väčšinou len technické doplnky, ako rovnobežné tyčky z bieleho dreva, ktoré držali pokope javisko a ktoré boli z rovnakého bieleho dreva, ako je dodnes v mojej fantázii spojené s posvätným remeslom nazaretského tesára.

SILNEJŠIE VNÍMANIE

Rovnaké to bolo so všetkými ostatnými hrami, ktoré ma tešili, ako bábkové predstavenie o gašparkovi. Nielnenže som vedel, že bábky sú z dreva, dokonca som chcel, aby boli z dreva. Nevedel som si predstaviť, že by určitý zvuk mohol vydať niečo iné ako náraz drevenej palice do drevenej hlavy.

Prežíval som také potešenie, aké asi mal primitívny človek z primitívneho umenia, keď som videl, že tie vyrezávané a maľované bábky sú desivou škľabiaciou sa karikatúrou ľudstva. Mal som radosť, že ten kúsok dreva je tvár, ale mal som rovnakú radosť, že je to len kus dreva. To však neznamená, že tá dráma drevencových človečíkov, rovnako ako príbehy človečíkov z kartónu, mi neodhaľovali skutočné myšlienky a predstavy a nedávali mi nádherne nahliať do možností existencie.

Prirodzene, že ľudia vtedy neanalyzovali samých seba a dospelý muž teraz nemôže analyzovať ich. Ale som si istý, že to dieťa nebolo len klamané či chytené do pasce. Vnímalo sugestivitu umenia rovnako, ako ju vníma kritik, len o niečo silnejšie. Z rovnakého dôvodu si myslím, že mi nikdy nerobil veľké starosti Ježiško či onen povestný šepot malého chlapca, že Mikuláš „*je len tvor starý otec*“. Tým lepšie, myslia si asi všetky deti.

Už som stačil vyvolať dve škriepky s ľuďmi lepšími ako ja, s nadšencami pre detskú romantiku, o jej podstate. Predovšetkým s nimi nesúhlasím v otázke detskej obrazotvornosti, ktorú oni považujú za druh snenia, zatialčo ja si ju pamätam skôr tak, ako si snívajúci človek pamäta skutočný svet.

A po druhé: popieram, že by deti trpeli tyranom moralizujúcich bájok, pretože si doteraz spomínam na časy, keď by mi bolo pripadalo ako tá najhoršia tyrania, keby mi niekto tie bájky vzal.

G.K. Chesterton

(Podľa knihy G. K. Ch.: *Autobiografia*)
(Odseky a medzititulky: redakcia)
(Snímka: archív)

Západné krajinu sa začínajú zbavovať detí s Downovým syndrómom

Európa ich už nechce?

S nárastom prenatálnych skríningových testov v celej Európe a Spojených štátach sa počet detí narodených s Downovým syndrómom výrazne znižuje.

Island sa usiluje o to, aby sa stal prou voeurópskou krajinou bez nositeľov Downovho syndrómu. Už teraz sa táto ostrovná krajina s 330-tisícmi obyvateľov blíži k vytúženému cieľu stopercentne „zdravej populácie“ – počet detí narodených s trizómiou 21 tu neprevyšuje dve ročne. Prenatálnym testom odhalujúcim túto genetickú chybu sa tu podrobuje 80 – 85 % ľudí s týchto ženami, pričom potrat je na Isande v prípade anomálie plodu legálny až do 16 týždňa. Matka, ktorá sa dozvie o postihnutí svojho dieťaťa, nie je, prirodzene, nútená na ukončenie týchto testov a prenatálne testy nie sú povinné, no islandská vláda stanovila povinnosť o nich nastávajúcej matky informovať.

SKRYTÝ CIEĽ

No nielen na Isande a v iných severských krajinách, ale aj vo Francúzsku, Španielsku a Taliansku sa prejavuje všeobecná tendencia k eliminácii plodov, ktoré majú o chromozóme viac.

Tento skrytý eugenický cieľ, teda svet bez Downovho syndrómu, bohat a vecne dokumentuje taliansky štatistik Roberto Volpi. V knihe *La sparizione dei bambini Down* (*Miznutie detí s Downom*) píše, že ubúdanie detí s Downovým syndrómom svedčí o boji zdravotníckych služieb najrozvinutejších krajín s chromozomálnymi chybami, z ktorých spomínaný syndróm nie je zdaleko najhorší, iba sa vyskytuje častejšie ako ostatné, čím sa dostáva do stredu pozornosti. Situácia ľudí s trizómiou 21 sa pritom, paradoxne, v porovnaní s mnohosťou výrazne zlepšila, a to kvalitatívne i kvantitatívne. Vďaka širšej osvete sa ich každodennosť viac podobá životu takzvané normálnych jedincov.

Nositelia Downovho syndrómu vyzkazujú zhruba päťdesiatpercentný intelektový deficit a priemerne sa dožívajú len 30 rokov.

vajú šesťdesiatich rokov, ale v súčasnosti sú oveľa autonómnejší, nadvážajú citové vzťahy a mnoho ráz pracujú.

NÁRAST INTERRUPCIÍ

Napriek tomu s rastúcou dostupnosťou prenatálnej diagnózy tejto genetickej náhody narastá aj počet interrupcií. Roberto Volpi cituje údaje z databázy Eurocat, podľa ktorej od zavedenia bezplatných prenatálnych testov pôrody detí s Downovým syndrómom na európskej úrovni poklesli o 60 %. Len v Taliansku bolo v rokoch 2008 – 2012 z celkového počtu 781 prípadov diagnostikovaných 581 a potratených 526 plodov s trizómiou 21.

Taliansky odborník varuje pred prenatálnou diagnózou Downovho syndrómu bez akýchkoľvek selektívnych mierok a navrhuje zvýšenie vekovej hranice „kritickej týchto vekov“ z 35 na 40 rokov. Iba v tomto veku sa totiž riziko počatia dieťaťa s Downovým syndrómom rovná riziku spontánneho potratu pri amniocentéze. Ak sa naopak prenatálne testy vykonávajú v širšom meradle, hrozí, že „na jedno diagnostikované dieťa s Downovým syndrómom budú potratené tri zdravé plody,“ píše Roberto Volpi.

Spolu s deťmi s Downovým syndrómom miernu aj ich rodičia, teda ľudia bezvýhradne prijímajúci zdravotné postihnutie svojho potomka. Vo svojom okolí sa tak stále zriedkavejšie stretávame so vzormi úplnej oddanosti a chladnej mondénnej logika nás náučí k otázke, či sa vôbec oplatí starostlivosť o vlastnú krv.

NIE MENEJ ŠŤASTNÉ

O to potešíteľnejšie sú príbehy, ktoré vyvracajú existujúce eugenické trendy. Na talianskych knižných pultoch sa teraz objavili hned dva.

Jeden z nich upúta na prvý pohľad, pretože autorom je 20-ročný študent Giacomo Mazzariol. Jeho knihe *Mio fratello rincorre aj dinosauri* (*Môj brat naháňa dinosaury*) predchádzalo video *The Simple Interview* (*Jednoduchý rozhovor*), fingované pracovné kolokvium s bratom s Downovým syndrómom, ktoré pred dvoma rokmi zverejnili na portáli YouTube a ktoré prekvapivo dosiahlo takú veľkú sledovanosť, že sa dostalo na titulky novín. Knižné spracovanie je akýmsi denníkovým záznamom a nahliada na bratovu odlišnosť z netradičného uhla dieťaťa a neskôr adolescencia. Spontánne a prirodzene obnažuje pocit a nepokoj dospievania, stud, rozpaky a úsilie o vymazanie postihnutého brata z adolescentného života a konečné dozretie k vnútornej slobode, ktorá umožňuje brata milovať v jeho nedokonalosti a jedinečnosti. Túto zložitú cestu lemuje nevšedná súdržnosť rodičov a pevná pospolitosť širšej rodiny, všeobjímajúca moc hudby, ktorá, ako je známe, nepozná bariéry a tvorí rockovú kulisu celej knihy, a najmä postupne nadobudnutá schopnosť zľahčenie, odstupu a sebairónie.

Druhý knižný titul *Dan piccola ero Down* (*Ako malá som bola Down*) pochádza z pera profesorky rímskeho gymnázia Liceo Scientifico Morgagni Isabelli Piersantiovej, ktorej dcéra Giulia má Downov syndróm. Rodina s takýmto dieťaťom musí čeliť množstvu predsudkov, vyrovnávať sa so stereotypmi a zvládať množstvo praktických problémov. Je tak vlastne celkovo trochu „postihnutá“, no „nie menej šťastná,“ uznáva autorka, čo vôbec nie je málo.

Možno len dúfať, že sa niektoré z uvedených svedectiev dočkajú aj slovenského prekladu.

JANA GRUBEROVÁ
(Snímka: FB)

Žalmy o nevinných

Moderná spoločnosť ich nechce. Básnik MILAN RÚFUS však hovorí, že pri nich je „v blízkosti niečoho iracionálneho, niečoho, čomu sa dlhé roky hovorilo anjel, čo iba u detí, všetkých detí nájdete. Je to veľmi namáhavé, chce to viac ako celého rodiča, ale dáva to i takú odmenu, ktorú iní nie sú schopní dať“. A svoju lásku vyspieval v Žalmoch o nevinnej.

Žiť s ňou

Čo s tebou, osud...
občas sa správaš umne.
Obdaruješ aj bytím zhrdenú.
Nechajte maličkých...
Posielal si ich ku mne
skrzes ňu, spravodlivý, skrzes ňu.

A kde sa smutné so zúfalstvom stretá,
nezlomil ma tvoj ľažký tieň.
V nej prijímal som všetky deti sveta.
Po celý život, každý deň.

Bola ich poslíkom
tá moja navždy malá.
To jej už nikto z bohov nezruší.
Bola ich poslíkom a s nimi pri mne
stála.

A ponad ľudské úzkosti a žiale
mával som plný dom maličkých,
žil som stále
s ich teplou rosou na duši.
Vodila ku mne celé detstvo sveta.

I Teba, Kriste.
Ved' Ty si tiež bol diet'a.

Čo s tým

Rovnako blízke peklu ako raju
je to, čo z bytia čas k nám dovanie.
Čo s tým,
ak múdri dary nevracajú,
podčakujú sa, príjmu pozvanie...

A byť je dar.
Ved' akokoľvek ľažká
by bola chvíľa,
prosíš: ešte príd'!

Nič nebudem vracaať, moja láska.
Nič, moja milá.
Budeme to žiť.

Prečo...?

Načo to bolo?
Prezradíš mi, Bože?
Neprezradíš a odpusť, že sa pýtam,
hľadajúc odpoveď v blankytele...
A ved' Ty tam
na to isté sa pýtaš mňa, a ktože
má odpovedať, ak nie skúšaný.
Ty nemôžeš prst vložiť do rany,
vieš všetky deje
a vladneš našim biedam.

No ja, že neviem – sebe odpovedám.
A chodím po pýtaní
do zatvorennej brány
a skúšam to a stále je to ľažké:
stáť zoči-voči životu, smrti, láske...

Jej prvé biele vlasys

Zmierený s ním,
za všetko, čo je živé,
prijal som čas a bral si z neho diel.

Ale že v ňom i anjel ošedivie,
odpusti mi to – ja som nevedel.

A teraz si to zdráham, Bože, prijať.
Bezmocne hľadím na ten biely vlas –
a nič je rozum, nič spev, nič poézia,
iba to ľažké ticho vôkol nás.

To ticho, v ktorom
k nám z Tvojej nadoblohy
nepočuť, Bože, nič.
Len chodiť Tvoje nohy.

Odkial...?

Odkial si prišla taká, aká si?
Kto ľa mi, kadiaľ, za mnou poslal
takú?

V ukazováčku klúče od zázraku
a na maličku prsteň od krásy?

Iskierky krešem – slovom o čelo,
a každá z nich je voči tebe malá.
A čoby trikrát viacej bolelo,
už neutichne moja krotká chvála

na svetlo, čo mi svieti z tvojho tielka,
ked' slabikujem nepoznanú zvest'.
Odkial ju nesieš, moja živiteľka?
Odkial ho máš, ten balzam na bolest?

Môj epitaf

Až nebudem
a ona ešte bude
plniť tu ďalej svoj uložený údel,

neodoprite jej sol' zeme –
ľudskú lásku.

Tú, ktorá celučká vie vstúpiť do
obrázku,
prijmite za dcérku,
čo nemohla byť inou.

A v ktorej budem žiť
už zasypaný hlinou.

Neodoprite jej...
Bude vás prosiť v tichu
ten, kto ju miloval
do posledného dychu.

Prózy Boženy Slančíkovej-Timravy sa oplatí čítať aj v súčasnosti

Najväčšia ironička našej literatúry

V októbri minulého roka uplynulo 150 rokov od narodenia azda najvýznamnejšej slovenskej prozaičky BOŽENY SLANČÍKOVEJ-TIMRAVY.

Božena Slančíková sa narodila 2. októbra 1867 v Polichne. Jej otec bol evanjelickým farárom a spoluzakladateľom Matice slovenskej. Do ľudovej školy chodila v rodisku a meštiansku školu absolvovala v Banskej Bystrici. Nevydala sa a žila v rodičovskom dome, po otcovej smrti odísala do susednej Ábelovej, kde pôsobil ako farár jej brat. Tam bývala až do roku 1945, potom sa prestahovala k príbuzným do Lučenca. Zomrela 27. novembra 1951.

ODRÁZ RODISKA

Timrava prežila vlastne celý svoj život v rodnom kraji a to sa prirodzene prejavilo v jej literárnom diele, nie však negatívne – napriek istej ohraničenosťi, ktorá môže byť aj výhodou, prekračuje obmedzenia brániace tvorivej slobode. Jej dielo svedčí o tom, že umelecká invencie vie byť silnejšia ako mnohé objektívne či subjektívne prekážky a existenčné problémy. Prejavila talent, ktorý vyniká zvlášť na pozadí súdobej literatúry, z veľkej časti poznačenej formalizmom a sentimentalizmom. Ona dala do popredia vecný realizmus, spojený s nič nešetriacou úprimnosťou a ironiou, aby tak odkryla vnútorný svet postáv i komplikovanosť medziľudských vzťahov.

Timrava začínala veršami, ktoré zostali v rukopise, ale včas svoju pozornosť zamerala na prózu, ktorá väčšmi vyhovovala jej autorskému naturelu. Písala čerty, poviedky a novely najmä z dedinského sveta, teda z prostredia, ktoré dôverne poznala. Po roku 1918 napísala aj niekoľko divadelných hier. Umelecky zachytávala život prostého ľudu i vidieckej inteligencie, pričom kládla dôraz na psychológiu postáv. V jej prázach nenachádzame strhujúci dej, ten je spravidla všedný, epizodický. Dôležité je to, čo si postava myslí, čo hovorí, prípadne čo nepovie – zamlčí, až potom to, čo vykoná.

PONOR DO ČLOVEKA

Timravinou tlačenou prvotinou je próza *Za koho íst?* (1893), ktorá vyšla v budapeštianskych *Slovenských novinách*. Neskôr publikovala časopisecky hlavne v *Slovenských pohľadoch*. Knižne vyšli jej práce v niekoľkých vydaniach a niektoré boli neskôr v filmovo spracované. Všimnime si bližšie dva knižné zväzky – dva výbery, z ktorých si možno vytvoriť dobrú predstavu o tvorbe autorky.

Matica slovenská vydala v prvej polovici 20. storočia *Sobrané spisy Timravy*. Ôsmý zväzok týchto spisov z roku 1942 obsahuje prózy: *Mojžík, Ťapákovci, Mylná cesta, U Kanátov a Pódi*. Vo vydarenej poviedke *Mojžík* sa spája humor s poučením. Novela *Ťapákovci* predstavuje jeden z vrcholov Timravinej tvorby. Nejde v nej len o kritiku nedvídnosti či zaostalosti, ale o hlbší ponor do problematiky sociálno-spoločenských vzťahov. Príbeh zachytený v próze *Mylná cesta* vyústi do osobnej tragédie – človek sa niekedy ľahko, až akosi nebadane, ocitne na šikmej ploche a náprava býva ľažká. Medziľudské vzťahy, aj v krajných polohách lásyky a nenávisti, nachádzajú svoj odraz v novele *U Kanátov*, s dôrazom na možnosti polepšenia, zblíženia, daného neraz aj prostou nevyhnutnosťou. Novela *Pódi* má tri časti: *Pódi sa žení, Pódi na rázcestí a Pódi pri cieli*. Autorka v nej realisticky stvárňuje fenomén židovského krčmárstva a nezriadenú túžbu po majetku.

OSLOBODZUJÚCA PRAVDA

V Matici slovenskej vyšiel tiež výber nazvaný *Skúsenosti* (2009), do ktorého boli zahrnuté štyri novely: *Skúsenosť*, *Bez hrdosti*, *Veľké šťastie* a *Skon Pal'a Ročku* (s doslovom Vilíama Marčeka).

Novela *Skúsenosť*, ktorá svojho času vyvolala rozruch, vychádza priamo z Timraviných osobných zážitkov. Autorka v nej pranieruje pretvárku, neúprimnosť a iné ľudské a spoločenské neduhy prifarbené malomeštiactvom. V obšiahlych novelách *Bez hrdosti* a *Veľké šťastie* sa hovorí o ľubostnom cite, láске a hľadaní (osobného, rodinného) šťastia, najmä z pohľadu ženských postáv. Kratšia novela *Skon Pal'a Ročku* je obrazom ľudského údelu a jeho mravných zákonitostí – všetko v živote, každé slovo i skutočok, ba aj myšlienka, má svoje dôsledky, preto sa oplatí dodržiavať isté normy a pravidlá...

Viliam Marčok nazval Boženu Slančíkovú-Timravu najväčšou ironičkou našej literatúry. Pravdaže, to je iba jeden aspekt jej literárnej tvorby, súvisiaci so zámerom naozaj pravdivo, bez zbytočných príkras stvárníť ľudský život, či už ide o napohľad banálne citové problémy, alebo veľké otázky dobra a zla. Umenie má slúžiť životu – v tom najlepšom zmysle slova. Pravdivosť má byť a v konečnom dôsledku aj je osloboďujúca!

JÁN MARŠÁLEK
(Snímka: archív)

**Sobrané spisy Timravy, zväzok 8;
T. Sv. Martin, Matica slovenská,
1942**

Božena Slančíková-Timrava: Skúsenosti; Martin, Matica slovenská, 2009

Ďakujeme všetkým,
ktorí podporili 2 % z dane
časopis

VOX

Vox In Deserto

Vydavateľstvo Adalen prináša
na knižný trh novinku

**Stručný slovensko-anglický
teologický slovník**
od dvojice autorov
Doc. Edity Hornáčkovej
Klapicovej, PhD.
a ThDr. PhDr. Petra Klecha, PhD.

Publikácia je dvojjazyčným výkladovo-prekladovým ekumenickým slovníkom, ktorý zahŕňa najpoužívanejšiu slovnú zásobu súčasnej kresťanskej teologickej terminológie v rozsahu približne 1 300 slov. Cieľom je poskytnúť základnú odbornú terminológiu z najdôležitejších vedných odborov kresťanskej teológie tak, že každý termín vo východiskovom jazyku obsahuje stručnú definíciu a ekvivalent v cieľovom jazyku.

„Aj keď na území Slovenska možno hovoriť už celé storočia o tvorbe odborných slovníkov, ohľadom terminológie teológie sa tejto oblasti nevenovala primeraná pozornosť, hoci teológia si postupne, najmä v ostatných rokoch, vybudovala bohatú slovnú zásobu,“ píše o slovníku hlavný recenzent nitriansky biskup Prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. Publikácia podľa jeho slov vypĺňa medzeru na knižnom trhu a môže byť užitočnou pomôckou pri práci prekladateľov a tlmočníkov. Je určená aj pre odborníkov v teologickej a filozofickej oblasti, ktorí pracujú s cudzojazyčnými textami, pre študentov, ale i pre širokú verejnosť.

*Stručný slovensko-anglický teologický slovník za cenu 5,90 eur si je možné objednať
e-mailom na adresu adalen.knihy@gmail.com
alebo telefonicky na čísle 0915 561 420*

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva o. z. Vox in deserto v spolupráci s Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
Vychádza dvojtýždenne v PDF podobe. Adresa redakcie: Dvojkrižna 4, 821 06 Bratislava;

ISSN 1339-3634

www.prikryl.sk/vox/

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751